Ephemerides Carmeliticae 07 (1956/1) 240-284

RAMENTA CARMELITANA

12

VIRIDARII
auctore Joanne Grossi
Ordinis Carmelitarum priore generali
recensio vaticana *

Auctor et tempus.

1. Ioannem Grossi[1] († 1/8 1435),[2] provinciae Tolosae et conventus Appamiarum (Pamiers) alumnum, necnon theologiae magistrum,[3] prius (1389-1411) avenionensi Ordinis obedientiae praefectum, deinde (1411-1430) totius Ordinis priorem generalem, libellum, *Viridarium* inscriptum, quo Ordinis historiam ab Elia propheta ad sua usque tempora carptim perstrinxit, feliciter admodum edidisse perquam no-

---

* Signa et compendia, sive communia sive propria codicum et editionum (*ABDLORSS'VW*), ad textum et apparatum cf. in Intr. 16. - Auctores compendio laudati: *ACG* = G. Wessels, O.C., (et B. Zimmerman, O.C.D.), Acta Capitulorum Generalium Ordinis Fratrum B. V. Mariae de Monte Carmelo, vol. I ab anno 1318 ad annum 1593, Romae 1912. *Annotat.* = Sibertus de Beka, O.C., Annotatio capitulorum generalium (cf. Intr. 14, 5: ed. MHC). *AnOC* = Analecta Ordinis Carmelitarum, 1-18 (Romae, 1909-1953). *AnOCD* = Analecta Ordinis Carmelitarum Discalceatorum, 1- (Romae, 1926/27-). *BC* = Cismas de Villiers, O.C., Bibliotheca Carmelitana, I-II, Aurelianis 1752. *BlC* = E. Monsignanus, O.C., Bullarium Carmelitanum, I, Romae 1717. *Const* = Patrick de S. Joseph et Marie-Joseph du Sacré-Cœur, O.C.D., Constitutions des Grands Carmes: Études Carmelitaines 5-7 (Paris 1920-22) 3-176 (in supplemento): laudatur Speculum I. de Chimineto (cf. Intr. 14, 2) rubricae 1^{ae} insertum paragraphis codicis et paginis editionis. *EphC* = Ephemerides Carmeliticae 1- (Romae, 1947-). Eubel = C. Eubel, O.F.M.Conv., Hierarchia Catholica Medii Aevi, I^{2} (Monasterii 1913), II^{2} (1914). Grossi^{1} = Catalogus priorum generalium in MHC 236s (cf. Intr. 13). Grossi^{S} = Tractatus de scriptoribus de quo in Intr. 14, 11 (ed. SpC^{2}). *Intr.* = Introductio haec distincta in paragraphos et subdivisiones. *MHC* = B. Zimmerman, O.C.D., Monumenta historica Carmelitana, I, Lirinae 1907. Riboti = Ph. Riboti, O.C., De institutione... (Intr. 14, 3: ed. SpC^{2}). *Sanct*$^{a-e}$ = Sanctoralia (cf. Intr. 14, 10): $^{a-d}$ sunt catalogi I-IV editi in Xiberta^{V} 281-313, ^{e} in SpC^{2} 1/2 137^{a}-141^{a}. *SpC*^{1} = <Baptista Cataneus, O.C.>, Spe-

tum est. Ipse enim primus novam[4] rerum gestarum chronologicam successionem aggressus est, eo quiden exitu, ut priorum generalium series ab ipso statuta et vulgata evaserit eique castigandae ac perpoliendae operam impenderint atque impensuri sint Carmelitarum historiae cultores. Humilis autem nostra intentio haec una nunc est, ut e codice, alias sat noto,[5] textum in lucem diligenter proferamus, cum editis deinceps utiliter conferendum simulque adhibendum, quin asserta perpendenda suscipiamus.

---

culum ordinis Fratrum Carmelitarum, Venetiis 1507. *SpC*[2] = Daniel a Virgine Maria, O.C., Speculum Carmelitanum, I-II, Antverpiae 1680. TRISSE[CMP] = Tractatus I. Trissae de capitulis, magistris parisiensibus, prioribus generalibus (cf. Intr. 14,6: ed. MHC). VENTIMIGLIA = M. Ventimiglia, Historia chronologica Priorum Generalium ordinis B. M. Virginis de Monte Carmelo, Neapoli 1773. XIBERTA[S] = B.M. Xiberta, O.C., De scriptoribus scholasticis saeculi XIV ex ordine Carmelitarum, Louvain 1931 [= Bibliothèque de la Revue d'Histoire Ecclésiastique, 6]. XIBERTA[V] = B. F.-M. Xiberta, O.C., De visione sancti Simonis Stock, Romae 1950 [= Bibliotheca Sacri Scapularis, 1]. — De ratione editionis cf. *Intr.* 15 et praesertim not. 83 de variatione in apparatu comparativo.

[1] licet diutissime omnium generalem hucusque egerit, pauca de eo nota atque scripta sunt: cf. *BC* I 858s, VENTIMIGLIA 119-124 et LEZANA, *Annales* IV (cf. *BC* I 776s n. 14) 727s (a. 1389 n. 4), 772s (a. 1411 n. 2s. 7), 776s (a. 1416 n. 2-6), 802 a. 1424 n. 5), 803s (a. 1425 n. 2. 4), 817s (a. 1430 n. 1. 10), 845s (a. 1437 n. 7): LEZANA primus usus est *ACG*, et *BC* ac VENTIMIGLIA ab eo pendent. Acta capitulorum obedientiae avenionensis videntur deperdita; toti Ordini praefectus quinque capitulis generalibus Grossi interfuit (cf. *ACG* I 600), ac insuper conciliis pisano et constantiensi. Quaedam aliae notitiae passim occurrunt: cf., v. g., *AnOC* 11 (1940) 86-88; *MHC* 256s. 398. 430. 459-466. 477s. 479-482. In capitulo nannetensi « sponte et libere resignavit in manibus Ordinis officium generalatus » (*ACG* I 174), statuta ei annua provisione de communi Ordinis pecunia (*ACG* ibidem). Rationem resignationis huiusmodi tradit BALEUS « ...magis rexisset nisi fuisset pecunia, ratione cuius resignavit » (*MHC* 238), quod explicat ZIMMERMAN (*MHC* 238 not. 1).

[2] hoc anno obiit iuxta testimonium coaevum *Necrologii Florentini* f. 31 (Firenze, Biblioteca Nazionale, *Conventi soppr.* F. 4. 785), quo primus usus est ZIMMERMAN in *ACG* I 136 not. 2 et quem edidit XIBERTA[V] 95, eiusque auctoritati nihil obiicitur. Utique BALEUS mortem recoluit a. 1434 (*MHC* 257), eique assensisse videtur ZIMMERMAN (« circa annum 1434 » *MHC* 235); sed antea LEZANA, *Annales* IV 845 « eodem anno 1437 vel circiter » obitum posuit, dein ibidem ipse confessus est « annus obitus ipsius incertus »; *BC* I 858 autem absque dubitatione est a. 1437. Inde videtur a. 1437 communem apud veteres auctores evasisse, a. 1434 vero apud hodiernos, missa Bostii ac Palaeonydori singulari sententia de a. 1424, quam LEZANA, *Annales* IV 802 merito explosit.

[3] certo non parisiensis, sed probabiliter tolosanus.

[4] « novam » asserimus, quia etiam *Chronicon* Ioannis de Veneta (cf. *Intr.* 14,9) chronologice est ordinatum sed alia ratione, ut praetereamus opus Riboti (cf. *Intr.* 14,3), in quo successio chronologica licet non absens, minus evidens est.

[5] cf. B. DE MONTFAUCON, *Bibliotheca bibliothecarum manuscriptorum nova* I (Parisiis 1739) 114; *BC* I 760 n. 2; <IOANNES NEPOMUCENUS A S. FAMILIA>, *Histoire de l'Ordre de Notre Dame du Mont Carmel* (Maestricht 1798) 94-102 (est *Annotatio capitulorum generalium* Siberti de Beka ex f. 87'-89'); *MHC* 193-202; XIBERTA[V] 95. 147 not. 1.

2. Tempus vero quo Ioannes Grossi opus primum ediderit incertum est, cum ex prooemio quidem eum tunc priorem generalem fuisse indubie eruatur, sed ex locutione haud pateat utrum post effectam Ordinis unionem (a. 1411) « prior generalis Ordinis » iure dici potuerit an etiam antea (quod sane ipsi tenemus),[6] ideoque intra 42 annorum spatium solutio comprehendatur. Accedit insuper probabilitas duarum saltem editionum, prioris durante munere avenionensi et alterius paucis annis post unionem: iuxta quam sententiam praecipuae recensiones, de quibus acturi sumus, ab ipso Grossi originem repeterent. Ceterum Daniel a Virgine iam concluserat: « Unde apparet, quod primo brevius ab eo <I. G.> fuerit editum, et deinde auctius et correctius ». Recensionem *Speculi* antuerpiensis spectantes auctores quidam *Viridarium* in a. 1430 differunt,[7] quo Grossi a generalatus officio se abdicavit: licet enim huic sententiae faveant anni regiminis adnotati « qui postea rexit totum Ordinem annis xx in sua obedientia », obstant et omissio horum verborum in *Speculo* veneto et eventus post unionem commemorati, qui a. 1414[8] pertingunt (immo a 1411 in textu veneto, omissa mentione bullae Ioannis XXIII). Igitur improbabile non videtur pluries Grossi libellum post unionem retractasse, sed primis annis suscepti totius Ordinis regiminis.

Tria praecipue de opusculo disquirenda occurrunt: ambitus, recensiones, fontes, quorum primum potissime nostra interest, cetera autem, licet summi sint momenti, innuenda potius quam pertractanda nobis visa sunt.

Textus: ambitus, editiones, recensiones.

3. Cum Ioannes Grossi, praeter compendium historiae Ordinis, series quoque sanctorum atque doctorum seu scriptorum Ordinis confecerit, ipso s. xv inter auctores non convenit, utrum *Viridarium* etiam illas complecteretur, an libelli essent saltem ab eo independentes, licet inter se arcte connexi. Namque tria sunt opuscula Ioanni

---

[6] cf. prooemium primi catalogi Grossi, proculdubio initio sui generalatus (*MHC* 235) confecti: « Isti sunt priores generales Ordinis nostri de quibus mihi fratri Johanni Grossy priori generali aliqualiter constat... » (*MHC* 236).

[7] cf. ZIMMERMAN in *AnOCD* 2 (1927s) 74a « circa finem sui regiminis » et in *MHC* 339 « ... Viridario, anno 1430 composito ». Novissime (« achevé d'imprimer le 12 juin 1956 ») in *Études Carmélitaines* 35 (1956) II 67 p. Rudolf HENDRIKS, O.C., aetatem a Zimmerman statutam omnino reiecit (« est de toute façon inexacte parce que trop tardive »); ipse a. 1395 circiter proposuit, alteram quoque redactionem ante a. 1417 suspicatus, argumento assumpto e *Viridario* § 1 l. 7s « mundiali viridario dirupto »», ubi ad schisma vel Ecclesiae (usque ad a. 1417) vel Ordinis (usque ad a. 1411) alludi opinatus est.

[8] innuitur Bulla Ioannis XXIII *Frequenter hactenus* die 28/8 1414, qua caret S'.

Palaeonydoro[9] in *Fasciculo Tripartito*: [10] « Sextus, Magister Joannes Grossi, Generalis Prior, scripsit *Viridarium* de Rectoribus Ordinis Carmelitarum, cujus initium est *Quia rebus grandibus*. Item de Sanctis Ordinis Tractatum unum. Incipit *Quia Deus in Sanctis suis*. Etiam scripsit de Magistris Ordinis & illustribus viris. Incipit *Recitatis ut praefertur, de Sanctis* »; [11] Trithemio autem unum opus: « Joannes Grossi... scripsit nonnulla opuscula, de quibus subiecta feruntur. *Opusculum de Ordinis sui Institutione & profectu, quod praenotavit Viridarium lib. 3...* ». [12] Trithemium mere descripsit Petrus Lucius; [13] utrumque secutus est Cosmas de Villiers in sua *Bibliotheca*, [14] qui, etsi distinctis numeris recensuerit libellos, nihilominus et *Viridarium* « libris tribus » constare asseruit et ad tertium adnotavit: « Nam & istud utrumque Opus non distinguitur a duobus posterioribus Libris *Viridarii* », insuper et catalogum sanctorum « partem secundam *Viridarii* » appellans. Attamen, ut Petrum Lucium Trithemii premere vestigia monuimus, ita et de Villiers animadvertendum pressius adhaerere auctoritati Danielis a Virgine Maria, apud quem *Viridarii* sunt duae partes, quarum prior est « De Institutione, et successione Ordinis tam sub veteri, quam nova Lege, ac Prioribus Generalibus » [15], altera vero « De Sanctis Patribus, et devotis, atque Scriptoribus nonnullis Ordinis gloriosae Dei Genitricis Viriginis Mariae de Monte Carmeli, authore Ioanne Grossi ». [16] In *Speculo* quidem veneto libelli simul editi sunt, [17] sed nullomodo inter se connexi: v. g. post *Viridarium* dicitur « Sequitur de sanctis ordinis Carmelitarum ». [18] Unus codex bambergensis tractatus iunctim continet, sed in eo quoque nullum est indicium unius operis, immo tractatus de doctoribus aliis notitiis a praecedenti separatur. [19] *Speculum* tamen antuerpiense tantam nactus est auctoritatem, ut eius *Viridarii* editio cum peculiari partitione vulgata evaserit.

Inter recentissimos auctores unitatem operis certo tenet Xiberta, ubi « plantulas » *Viridarii* hac ratione interpretatur: « plantulae autem esse videntur priores generales, sancti, scriptores »: [20] iuxta

---

9 Ioannes Palaeonydorus (seu Oudewater), O.C., belga conventus mechliniensis († 1507): *BC* II 65s.

10 edito in *SpC*² 1/2 221-273, de quo cf. *BC* II 65s.

11 *Fasciculus tripartitus*, prooemium: *SpC*² 1/2 221ᵇ n. 935.

12 Ioannes Trithemius, O.S.B., *De viris illustribus*: *SpC*² *II* 900b n. 310.6.

13 Petrus Lucius, O.C., *Carmelitana Bibliotheca* (Florentiae 1953) 48.

14 *BC* I 859 n. 1-3.

15 *SpC*² 1/2 131.

16 *SpC*² 1/2 137.

17 *SpC*¹ 101-104.

18 *SpC*¹ 102′.

19 Bamberg, *Staatsbibliothek*, *ms. theol.* 218, f. 67-71 (*Viridarium*), 71′-76 (De sanctis), 77′-80 (De scriptoribus).

20 Xiberta^V 95s.

quam interpretationem nec ipsa Danielis divisio apta esset, cum tota eius secunda pars ad alteram clavem *Viridarii* pertinere et conclusio extra locum posita dicenda esset. Attamen multo minus probandus est bollandianus auctor novam clavem *Viridario* tribuens: «... ex praecitato Ioanne Grosso Clave 3 Viridarii, quae est de Sanctis quibusdam Ordinis ».[21] Alibi vero unitatem huiusmodi ipse Xiberta, de sanctorum catalogo agens, reiicere videtur, sive quando ei est « textus brevior adiunctus *Viridario* in editione Veneta *Speculi* anni 1507 »,[22] sive quando textus longior in *Speculo* antuerpiensi « sequitur *Viridarium* Ioannis Grossi tamquam alteram eiusdem pars, unde modernorum error, qui propterea catalogum Ioanni Grossi imponere consueverunt »:[23] uterque enim textus, sive brevior genuinus sive longior iniure tributus, *Viridario* « adiunctus » adstruitur.

4. Igitur ex ipso textu eruendum superest, quid auctor vere intenderit. Utriusque *Speculi*, necnon codicis bambergensis supra laudati (*Intr.* 3) textum, qui solus dicendus est opus completum, *Viridarii* unitati, exclusis sanctis et scriptoribus, favere ultro fatendum est: prologus enim et epilogus perfecte sibi respondent metaphora ex viridario assumpta,[24] quae in fine iisdem fere verbis occurrit. Catalogus vero sanctorum, licet prooemio sit instructus, ad *Viridarium* nequaquam alludit, cum tamen conclusio prooemio respondeat; series autem scriptorum explicite ad sanctorum catalogum refertur, quae ideo altera eiusdem operis pars haberi posset, propria tamen conclusione caret. Iure ergo asseri potest, *Viridarium* ab auctore ut compendium chronologicum historiae Ordinis conditum fuisse, sanctis et scriptoribus in proprios libellos collectis. Quod probat codicum conditio;[25] neque officit *Viridarii* dissectio, cum evidenter priorum generalium series in uno codice[26] seorsim tradita excerptum sit ob finem practicum ex integro opere.

In sequentibus, editiones recensentes, *Viridarii* ambitum iuxta cuiusque editoris sententiam descripturi sumus, sed cum ipsi tres distinctos libellos teneamus, *Viridarii* strictim sumpti fines semper declarabimus.

5. Tres hucusque editiones *Viridarii* in lucem prodierunt: prima ex ignoto codice in antiquiori *Speculo* carmelitano f. 100'-102'

---

[21] *AS/mai.* III (1680) 654ª n. 3.
[22] XIBERTA^V 87.
[23] XIBERTA^V 92.
[24] quam e *Speculo* I. de Chimineto desumptam putamus: cf. *Const* 1/9 ed. 19.
[25] in uno enim codice bambergensi (not. 19) tres simul occurunt, neque ibi indissolubili nexu coniuncti.
[26] in codice lunellensi (*Intr.* 7, a 2) f. 150-154.

cura Baptistae Catanei;[27] secunda opera p. Danielis a Virgine Maria[28] in antuerpiensi *Speculo Carmelitano* 1/2 (1680) 131-144 « ex MSS. exemplaribus Mechliniensi (exarato anno Christi 1484 per Joannem Oudewater, alias Palaeonydorum), et Bruxellensi in vetusto codice MS. inter se, et cum Veneto impresso collatis »;[29] tertia demum industria p. Gabrielis Mariae Wessels[30] in *Analectis Ordinis Carmelitarum* 8 (1932-37) 125-144 ex *Speculo* antuerpiensi « sine tamen notationibus P. Danielis a V. M. et omissis scriptoribus ».[31] Patet ergo duas recensiones circumferri, quas et venetam et antuerpiensem appellare placet. Textum vero earum in pluribus differre, perlegenti perspicuum est; insuper, attestante p. Daniele a V. M., « vetusta exemplaria, quae passim hic indè extant MSS. et Venetum typis editum anno 1507 in Speculo Ordinis, sub finem, inter se non conveniunt; Manu scripta continent plura quàm impressum, praesertim quoad Sanctos ».[32]

Historiae igitur textus non modicum conferre putamus novam e manuscripto recensionem hic edendam, quam satis ab editis discrepare liquido apparebit. Quod autem conclusit p. Daniel: « Undè apparet, quòd primò brevius ab eo <Joanne Grossi> fuerit editum, et deinde auctius et correctius »,[33] ad trutinam revocandum censemus, si quando, ut est in votis, critica *Viridarii* editio parabitur, in quam omnia hodiernae scientiae subsidia conferantur. Tunc enim prae primis definiendum erit, utrum Grossi prius ut obedientiae avenionensi praefectus *Viridarium* in vulgus emiserit, deinde generalis totius Ordinis prior retractatum, ita ut recensio textus tam avenionensis quam italica ipsum agnoscat auctorem.

6. *Viridarium* divisit Grossi in duas partes, quas « claves » inscripsit, priorem usque ad Christi adventum alteram ad sua usque tempora. Differentiae sive codicum sive editionum in priori clavi occurrentes exiguae sunt, et in recensionibus determinandis fere negligendae; potiores vero in altera clavi passim fiunt obviae, e quibus proinde diiudicandae sunt variae textus traditi formae. Duas recensiones, venetam et antuerpiensem, supra innuimus; sed cum ferme omnes textus propriam formam aliquatenus praeseferant, praecipuas definire convenit, ad quas ceterae referantur. Eventus

---

[27] *Speculum ordinis Fratrum Carmelitarum nouiter impressum*, Venetiis 1507, apud L. A. Giunti (latine Iuncta). Editionis anonymae auctorem prodit *BC* I 216 n. 1.

[28] cf. *BC* I 375-379.

[29] *SpC*[2] 1/2 131^b n. 550: *Viridarium* proprie ibidem 131^a-135^b n. 551-555. 560-576.

[30] cf. necrologium de eo (1861-1944) in *AnOC* 12 (1943-1945) 227s.

[31] *Viridarium* proprie ibidem 125-134, et nota p. Wessels 125 not. 1.

[32] *SpC*[2] 1/2 131^b n. 550.

[33] ut not. 32.

autem discriminans videtur esse priorum generalium successio tempore magni schismatis occidentis, ita ut textus sint qui successionem offerant avenionensem et textus qui italicam, iuxta utramque « obedientiam » in quam Ordo cum Ecclesia occidentali tunc divisus fuit. Hoc autem inter utramque seriem intercedit discrimen, quod avenionensis generales urbanistas omnino ignoret, italica vero simul componat, manifestum prodens indicium chronologicum recensionum; insuper italica desinit in Grossi, avenionensis in omnibus codicibus retractata et aucta est, additis generalibus usque ad cuiusque scriptoris aetatem.

Avenionensem successionem certo servarunt codices abulensis, lunellensis, vaticanus et rothomagensis; italicam utrumque *Speculum*, codex bambergensis et aliquatenus etiam oxoniensis. Singulis textibus prius recensitis, praecipuae differentiae innuentur.

7. *Recensionum testes.*[34]

a) *Recensio avenionensis.* — In quatuor codicibus est asservata, quorum nullus originalem formam praesefert, sed varie aucti sunt, abulensis et lunellensis usque ad generalem Ioannem Faci, vaticanus autem et rothomagensis, uterque prima manu, usque ad Ioannem Soreth.

1) Codex abulensis:[35] *Roma, Arch. Generale O.C., II. C. O. II. 35* f. r^8-s^3. Codex in membrana, medio s. xv scriptus, olim conventus abulensis (Avila in Castella),[36] dein xeritani (Jerez in Baetica), paucis ante annis Romam delatus est et Archivo generali ordinis Carmelitarum invectus. Lingua latina et hispanica continet praecipue *Constitutiones* Ioannis Ballester,[37] ut codices vaticanus et lunellensis, initio mutilas (f. c^1-$p^{5'}$ ab incompleta rubrica 8), et *De peculiaribus gestis* Philippi Riboti[38] (f. y^5 - ad finem foliis non numeratis); inter quae opera maiora libelli interserti sunt (f. p^6-$y^{5'}$), quorum unus est *Viridarium* (f. r^8-s^3) post *Compendium* Ioannis de Baconthorp « Beatus Bernardus ».[39] Notandum hic puto quomodo textus latinus et hispanicus se invicem excipiant: 1° totam clavem I (= *V* § 1-7) « Quia res grandis... fidem Christi predicauerunt » latine (f. r^8-$8'$) sequitur versio (f. $r^{8'}$-$9'$); 2° clavis autem II primo (= *V* § 8-9) « Sequitur secunda clavis... multa passi sunt dicti fratres » latine (f. $r^{9'}$-10) et hispanice (f. r^{10}); 3° deinde (= *V* § 10) « Anno vero Domini 1099... et faciebat multa miracula », seu de Brocardo primo ge-

---

[34] in codicibus describendis ea tantum recolere intendimus quae *Viridarium* directe afficiant, eo quidem parcius, quo notiores illi sunt.

[35] gratias maximas rependimus Patribus Carmelitis ad S. Albertum (Via Sforza Pallavicini 10), qui comiter pretiosi codicis usum nobis permiserint. Pleniorem descriptionem in *Ramentis Carmelitanis* 13 horum *Ephemeridum* trademus.

[36] quod e folio custodiae deprehendimus, manu, probabiliter, s. xviii; nescimus quando ad conventum xeritanum pervenerit.

[37] cf. *EphC* 6 (1955) 270s n. 4.

[38] cf. *EphC* 6 (1955) 272s n. 6.

[39] cf. *BC* I 744 n. 5.

nerali, latine (f. $r^{10-10'}$) et hispanice (f. $r^{10'}$); 4° a s. Brocardo ad finem (= V § 11-32) tot sunt paragraphi quot generales, prius latine deinde hispanice, ita quidem ut vel versio linea sequenti incipiat (= *a*) vel in ipsa linea textum latinum sequatur (= *b*), iuxta conspectum subiiciendum: V § 11-17 (f. $r^{10'}$-$s^{1'}$) = *a*; V § 18 (f. $s^{1'}$) = *b*; V § 19 (f. $s^{1'-2}$) = *a*; V §20-32 (f. s^{2-3}) = *b*. Textus una manu exaratus in priorem Faci desinit, cuius anni regiminis non commemorantur, sed incomplete annus tantum electionis et hispanice etiam in episcopum assumptio; nec praetereundum est Faci vigesimum esse generalem iuxta textum latinum, sed hispanice undevigesimum.

2) Codex lunellensis: [40] *Lunel, Bibl. Municipale 15* f. 150-154. Post *Constitutiones* Ballistarii et ante *Annotationem capitulorum generalium* Siberti de Beka [41] traditur series priorum generalium a S. Bertoldo ad Ioannem Faci ex II clavi *Viridarii*, quorum nominibus constanter praefigitur numerus ordinalis « primus... vicesimus » et appellatio « prior generalis ». Pro Faci annus tantum electionis offertur.

3) Codex vaticanus: *Roma, Bibl.Apostolica Vaticana, Vat. lat. 3991* f. 17-18'. Codex quem edituri sumus describendus est infra *Intr.* 8.

4) Codex rothomagensis: *Rouen, Bibl. Publique, 773* f. 5-8'. Post *Regulam* s. Alberti et ante *Constitutiones* b. Soreth [42] idem librarius integrum *Viridarium* scripsit cum serie generalium usque ad Ioannem Soreth, cuius electio tantum notatur. Postea duo librarii notitias addiderunt, prior de Christophoro Martignoni, alter vero de Pontio Raynaudi et Petro Terrasse electo a. 1503.[43]

b) *Recensio italica.* — Testes eius extant *Speculum* tam venetum quam antuerpiense et unus codex completus, nempe bambergensis; cum autem oxoniensis, qui post Brocardum intercipitur, in serie generalium adiuncta obedientiae urbanianae nomina includat, recte et ipse huic recensioni addicitur.

1) *Speculum ordinis Fratrum Carmelitarum* (Venetiis 1507) f. 100'-102', de quo in *Intr.* 5 actum est.

2) *Speculum Carmelitanum* 1/2 (Antuerpiae 1680) 131ª-135ᵇ n. 551-555, 560-576, de quo cf. *Intr.* 5.

3) Codex bambergensis: [44] *Bamberg, Staatsbibliothek, ms. theol. 218* f. 67-71, ante catalogum sanctorum (f. 71'-76). *Viridarium* est completum desinens in I. Grossi, et cum *Speculo* antuerpiensi instruitur epilogo, de quo cf. *Intr.* 4.

4) Codex oxoniensis: [45] *Oxford, Bodleian Library, Laud. 722* f. 115'-116'. *Viridarium* post catalogum sanctorum et ante apusculum « Universis

[40] cf. XIBERTA^{v} 147 et *EphC* 6 (1955) 271.
[41] XIBERTA^{s} 148, *MHC* 193-202 et *Const* ed. 171-175.
[42] cf. *EphC* 6 (1955) 270s. et ibi not. 34. 39.
[43] *ACG* I 313.
[44] cf. XIBERTA^{v} 84.
[45] cf. XIBERTA^{v} 84s.

Christi fidelibus »[46] legitur. Clavis I est completa; II autem post notitiam de s. Brocardo abrumpitur, addita eadem manu serie 22 generalium a s. Bertoldo <I> ad Ioannem Faci, in qua omissus est Bartholomeus Roquali et additi Michael de Bononia, Ioannes de Raude et Mattheus de Bononia.

8. *Recensio vaticana,* cui in lucem proferendae nunc studemus, asservat codex *Vat. lat. 3991* f. 17-18', qui notissimus est propter textum *Constitutionum* Ordinis a. 1369, ex commissione capituli generalis a Ioanne Ballistario priore generali editarum.[47] Unum est ex opusculis inter rubricam I « Quomodo respondendum sit » (f. 1) et rubricam 2 (f. 19) interiectis, et quidem ultimo loco s. xv, cum codex ipse sit s. XIV. Librarii, alii ergo ac ille qui codicis maximam partem scripsit, duo diminutis litteris, cursivis et inclinatis, *Viridarium* exararunt: prior (= V^{*1}) libellum usque ad Soreth priorem generalem electum deduxit, alter (= V^{3}) vero, extrema notitiae de b. Soreth sententia deleta, duas postremas notitias addidit. Prior certo in generalatu b. Soreth scripsit, de quo dicit: « sub cuius obedientia ad presens totus ordo consistit » (§ 33); unde et hanc recensionem sorethianam appellari posse putamus et inter a. 1451 (1/11)[48] et a. 1471 (25/7) ortum habuisse censenda est, licet ex defectu cuiuscumque notitiae de Soreth potius sub initium suscepti muneris, verbi gratia ante novas *Constitutiones* a. 1462 (cf. not. 42), tempus praeferendum videatur. Alter vero, priore generali Pontio (1482-1503), notitiam de Soreth minime complens, duas adiecit, de Martignoni quidem completam, de Pontio autem, praeter electionis tempus, bullam quoque de uniformitate habitus, non aliam sane quam Sixti IV *Quae pro regulari* 26/5 1484,[49] controversiae de colore habitus inter Ordinem et Congregationem Mantuanam dirimendae destinatam, commemorantem: quare has additiones post medium a. 1484 esse confectas nullo negotio concluditur.

9. Si autem de comparandis inter se pluribus, quas hucusque retulimus, recensionibus agatur, venetam et antuerpiensem codicumque affinium, licet et ipsae ad invicem in pluribus differant, arcto contra vaticanam reliquorumque eius familiae codicum connecti vinculo illico patet. Praecipuas quasdam discrepantias, sub distinctis capitibus, in sequentibus simul componere visum est opportunum, brevitatis gratia compendiis adhibitis, de quibus cf. *Intr.* 16, et *Viridarii* sectionibus allegats iuxta divisiones in hanc nostram editionem inductas et signo paragraphi (§) praenotatas; omnes enim convenientias et varietates apparatus comparativus apte praebere studet.

---

[46] cf. XIBERTA^{V} 85.
[47] cf. *EphC* 6 (1955) 270s n. 4.
[48] *ACG* I 220s.
[49] *BC* I 385^{b}-388^{b}.

I. *Recensiones veneta et antuerpiensis cum vaticana collatae.*

1) *S'* et *D* in Ioannem Grossi totius Ordinis generalem desinunt (§ 30), *V* autem in Ioannem Soreth.

2) Uberior notitia de Grossi (§ 30) in *S'* et *D*, ad normam reliquarum in *V* contrahitur (in codice *V* paulo amplior est duabus lineis).

3) Alia priorum generalium successio est in *S'* et *D*, alia in *V*. Etenim in *S'* et *D* series ita decurrit: 1. Bertoldus, 2. Brocardus, 3. Cyrillus, 4. Bertoldus <II>, 5. Alanus; in *V* autem: 1. Bertoldus, 2. Cyrillus, 3. Brocardus, 4. Alanus (§ 10-13). Inde ab Alano utraque series concordat, prior quidem alteram unitate superans. Praecipua discrepantiae ratio est insertio alterius Bertoldi in recensione *S'* et *D*, de quo revera nihil fere profert *D*, *S'* autem idem ac *V* de Brocardo.

4) *V* schisma occidentale, indeque exortam utramque Ordini obedientiam, omnino reticet, successionem avenionensem tradens Olerii (§ 28), Vaquerii (§ 29) et tandem Grossi (§ 30), pro cuius regimine summa annorum profertur conflata ex munere tum avenionensi tum Ordinis totius; contra *S'* et *D* late Ordinis divisionem prosequuntur, post Olerium priores obedientiae romanae recolentes Michaelem de Bononia, Ioannem de Raude et Mattheum de Bononia usque ad utriusque obedientiae unionem, quas luculenter *S'* e primis prioribus appellat « magistri Michaelis de Bononia et magistri Bernardi Olerii » (§ 30). Itaque non immerito *V* traditionem avenionensem, *S'* et *D* romanam et officialem post unionem servare putamus.

5) Inter additiones notandas in *S'* et *D*, praesertim ad notitiam Guidonis de Perpiniano advertatur (§ 23), necnon Ioannis Ballistarii (§ 27), eius *Constitutionum* mentionem habentem.

6) Pro Grossi (§ 30) in *V* summa annorum utriusque regiminis praebetur, in *S'* et *D* autem anni 22 « in sua obedientia » tantum proferuntur (licet 20 subdat *D* pro totius Ordinis regimine).

10. II) *Recensio veneta cum antuerpiensi collata.*

Praecipuis quibusdam discrepantiis *S'* et *D* a *V* secernentibus adnotatis, differentias aliquas etiam inter *S'* et *D* intercedentes innuere non erit incongruum.

1) *D* pericopam ex *Epistola Cyrilli* de palliis albis inserit (§ 5), quam omittit *S'*, et variat ab *S'* notitiam de mutatione palliorum.

2) Quamquam priorum successio utrobique concordat, producta in *D* de Brocardo notitia (§ 12) deest in *S'*.

3) De Bertoldo <II> (§ 12) *D* solummodo eum lombardum fuisse refert, in *S'* autem notitia cum ea convenit quae in *V* est de Brocardo.

4) De Petro de Casa (§ 26), *S'* eum Famagustae in insula Cypro sepultum adstruit, *D* vero in ecclesia Vasionensi.

5) Inter plurimas inversiones, variationes minoresque additiones, omnes in apparatu notatas, uberiores notitiae animadvertuntur in *D* § 7. 19. 30 (de Grossi), necnon conclusio *Viridarii* (post § 30), qua carent *S'* et *V*; aliquando tamen etiam *S'* uberius aliquid legit, uti in § 10.

6) In *S'* summa annorum quo rexit Grossi deest (contra *V* § 30), qui tamen ex numero (20 annorum) quem in continuatione propria illius notitiae praebet *D* (§ 30), confici potest.

11. III) *Recensiones codicum bambergensis et oxoniensis.*

Generatim cum S conveniunt; immo improbabile non est bambergensem vel simillimum codicem subesse textibus mechliniensi vel bruxellensi, quibus usus est Daniel a V. M. in editione sua adornanda. Oxoniensis autem codicis conditio pauca sinit arguere.

a) De codice bambergensi.

1) Ubi *S'* et *D* inter se differunt, cum *D* legit *B*; ita ubi supra in *Intr.* 10 n. 1.2.4-6. Potissimum animadvertenda est convenientia in notitia de Grossi et in epilogo *Viridarii*, ubi potissimum *S'* et *D* ab invicem differunt.

2) Cum *S'* autem contra *D* legit *B* notitiam de Bertoldo <II>: cf. *Intr.* 10, n. 3.

3) In variis lectionibus passim obviis simillimas praebet cum *O*, et quidem tam peculiares, ut difficilius textus independentes admitti queant, ut paucissima exempla ostendent: § 1 l. 4 « rebus grandis », l. 16 « redemit », l. 20 « planticulis »; praesertim longior pericopa § 3 l. 39-44.

b) De codice oxoniensi — Propter maximam cum *B* affinitatem eiusque conditionem fere nihil notandum occurrit.

1) Cum *D*, sicut et *B*, convenit contra *S'* in *Intr.* 10 n. 1-2.

2) Cum *S'*, ad instar *B*, legit textum *Intr.* 11, n. 3.

3) In plurimis amice legit cum *B* contra ceteros, ut supra in *a*, n. 3 dictum est.

4) Propria sunt minoris momenti, v.g.: § 7 1. 78 « predicantes », ibidem l. 76 inversio.

12. IV) ***Recensiones*** *codicum abulensis, lunellensis et rothomagensis.*

Recensionis avenionensis testes (*Intr.* 7, a), cum codice vaticano generatim conveniunt (*Intr.* 9), quibusdam exceptis summatim hic recensendis. Peculiaris codicis *L* conditio, formae quoque peculiaris initio est causa.

a) A *V* differunt *ALR* praeprimis cum *V* frequentissime omittat « prior generalis » post numerum in serie, atque « anno Domini » vel « Domini » ante numerum annorum, de quibus conferri potest apparatus textualis ad l. 74 et 85 clavis II: hisce locis *ALR* completas sententias cum *BS* offerunt.

b) Codex *abulensis* et *rothomagensis* invicem arcte connectuntur, quod ostendunt sequentia:

1) Nepos Aymerici de Malefayda (§ 10) non est Bertoldus sed Brocardus (Bogardus in *A*): cf. § 10 l. 27 et 32. Ideo est primus prior (cf. l. 33): quod forte iniucundum non erit criticae artis cultoribus.

2) Tertius prior generalis (§ 12) est Bertoldus loco Brocardi: cf. § 12 l. 41; exinde series *AS* cum *V* concordat et ab Alano ad Grossi tam *ALRV* quam *BDS'* eadem nomina referunt, quod indicium est stabilitatis primi catalogi Grossi.[50]

3) Frequentissime soli inter se conveniunt, e.g.: § 8 l. 8 « magis »; § 9 l. 12 ambo legunt annum 1080 contra 380 *V* et ceterorum.

---

[50] quem edidit Zimmerman in *MHC* 236s et de quo cf. Xiberta[V] 95.

4) Aliquando tamen alter cum *V* legit, alter aliter: § 10 l. 33 *A* cum *V* 32 annos tribuit primo generali, *R* vero 27 cum *BO* (cf. *V* § 12 l. 45).

c) Codex *lunellensis*. Cum propria indole sit praeditus, quaedam etiam praesefert a ceteris eum distinguentia.

1) Seriem generalium a Bertoldo exorsus (§ 10), paucis lineis totam notitiam contraxit: cf. § 10 l. 21-35; ceterum cum *V* concordans.

2) Notitiam contractam etiam de Cyrillo praebet, cum variis lectionibus: cf. § 11 l. 36-40.

3) Alibi quoque propriae lectiones passim occurrunt, v.g. § 16 l. 64-66.

Quae hucusque allata sunt in exemplum, studium comparationis haud explevisse, sed potius inchoasse putamus, hoc unum asserentes e collatis inter se textibus plurimum claritatis in opusculi historiam effusam iri sperandum.

De fontibus Viridarii.

13. Ad libelli fontes inquirendos ipse Grossi legentes invitat, ubi in prooemio fatetur: « de meo modicum aut quasi nihil ponens, sed antiquorum flosculis dictorum breviter fulceam »,[51] clare innuens se florilegium quoddam de historia Ordinis e superioribus scriptoribus prospexisse. Quinam autem revera sint et qua ratione Grossi eos decerpserit alias studiose rimaturi, quaestionem nunc significare solutionemque adumbrare satius duximus.

Incerte futurum opus e serie priorum generalium exorsum est, quam Grossi initio suscepti muneris confecit,[52] ieiunis de praedecessoribus notitiis simul collectis atque connexis, ab Alano usque ad Raymundum Vaquerii, candide professus: « Isti sunt priores generales ordinis nostri, de quibus mihi fratri Iohanni Grossy priori generali aliqualiter constat, licet plures alii praecesserint ». Reapse de Alano et Nicolao Gallico diem tantum obitus, de Simone Stock alia quaedam adiecit, omnia autem e calendariis Ordinalium sive coloniensis pro Alano, sive aurisiacensis pro Simone et Nicolao:[53] notitiae pressius chronologicae tantum a Radulpho incipiunt, ut in *Annotatione capitulorum generalium* Siberti de Beka[54] et in *Capitulis Generalibus* Ioannis Trissae,[55] necnon in *Prioribus Generalibus*

---

[51] cf. *V* § 1 l. 10s.

[52] cf. editionem in **MHC* 236s e collectaneis Balei (London, British Museum, *Harley 1819* f. 107-107').

[53] *MHC* 236.

[54] cf. *Intr.* 14 n. 5.

[55] cf. *Intr.* 14 n. 6.

[56] cf. *Intr.* 14 n. 6.

[57] Firenze, Biblioteca Nazionale, *Conventi soppressi F. 4. 785*, de quo cf. XIBERTA^V 94. Textus completos de generalibus edidit XIBERTA^V 183-185 a s. Simone ad Petrum Raymundum, quos omnes scripsit Ioannes Bartoli (+ 1396) *Necrologi* inceptor (XIBERTA^V 94).

eiusdem Trissae,[56] aliquatenus *Necrologio* quoque *Florentino*[57] huc accedente.

Serius, rerum a Carmelitis gestarum lineamentum complere cupiens, haec quae sequuntur plus minus feliciter praestitit.

a) Traditionem elianam et marianam sui Ordinis efferens, eventus ab Elia propheta conditore ad Christi tempora summatim in priori libelli parte seu « clavi » perstrinxit, pauca initio II clavis addens de his quae usque ad Terrae Sanctae a cruce signatis liberatam acciderunt.

b) Initia epochae, quae postea a multis latina dicta est, brevissime, commemoratis Aymerico, Alberto, Bertoldo et Brocardo, recoluit una cum incepta serie priorum generalium.

c) Seriem generalium certam statuit, ut in primo catalogo supra laudato, ab Alano, anceps haerens quoad praedecessores propter duo, nempe numerum generalium et successionem eorum. Etenim tres in recensionibus *Viridarii* occurrunt series praedecessorum Alani, quas ad certiorem notitiam hic recensere non vacabit, codicibus et editionibus significatis: 1) series quatuor praedecessorum: 1. Bertoldus, 2. Brocardus, 3. Cyrillus, 4. Bertoldus <II>, 5. Alanus (=*BOS'D* et *Sanctoralia* [abc]); 2) series trium praedecessorum prior: 1. Bertoldus, 2. Cyrillus, 3. Brocardus, 4. Alanus (= *V* et *L*); 3) series trium praedecessorum altera: 1. Brocardus, 2. Cyrillus, 3. Bertoldus, 4. Alanus (= *A* et *R*). Si trium successionum ipse Grossi auctor demonstrari posset (quod quidem improbabile non est), evidens indicium hoc esset dubiorum et tentaminum seriei generalium perficiendae. Quod si prima ob utriusque *Speculi* auctoritatem, cum in *Viridario* tum in *Catalogo sanctorum*, communis evasit, ceterae non sunt omnino seponendae. Contra quas urgeri non potest testimonium Riboti VIII 2 n. 300 p. 75 b et 301, iuxta quod certissime primus prior est Bertoldus et secundus Brocardus, quia saltem in codice *V* in pluribus, quoad primos generales, Grossi a Riboti discedit.[58]

d) Generalium serie statuta, successionem chronologicam ordinavit Grossi, quam certam tantum noverat ab a. 1270, scilicet a Radulpho generali. Initium autem cum Riboti non assumpsit a. 1121 sed 1099, seu annum liberationis Terrae Sanctae. Sequens conspectus chronologiam codicis *V* perspicue ostendet.

Series	generalis	annus electionis	anni regiminis
1	Bertoldus	1099	32
2	Cyrillus	1131	22
3	Brocardus	1156	26
4	Alanus	1184	—
5	Simon	1200	50
6	Nicolaus	1250	19
7	Radulphus	1270	....

58 cf. infra *Intr.* 13, d et *Intr.* 14, 3 quoad § 10-13.

Quaedam adnotanda videntur. Ad n. 1: annus electionis Bertoldi, ut supra innuimus, non est a. 1121 ut apud RIBOTI VIII 2 n. 300 p. 75 b, sed a. 1099, qui apud RIBOTI VIII 1 n. 292 est annus liberationis Terrae Sanctae; item anni regiminis non sunt 45, ut profert Riboti VIII 2 n. 301, sed simillimi videntur annis 33 regimini Brocardi ibidem attributi. Ad n. 3: 1131+22 essent 1153 (vel 1154) non 1156; insuper neque hic auctor secutus videtur chronologiam Riboti, qui Regulam Alberti ponit a. 1199 (RIBOTI VIII 2 n. 303), sed illam quam supponit Ioannes de Chimineto, iuxta quem Regula est a. 1160 (*Const* 1/6 ed. 15).

e) Iuxta chronologiam superius traditam Grossi per tempora distribuit, primus cum generalibus coniungens, confirmationes pontificias tam Regulae quam Ordinis ab Innocentio III ad Bonifacium VIII (§ 13. 16-17. 19-20).

f) Seriem tandem adauxit, notitiam de Raymundo Vaquerii complens suamque addens, quae in forma brevissima sed completa in codice *V* legitur.

14. Si de fontibus definiendis, qui certo Ioanni Grossi *Viridarium* conserenti praesto fuerunt, res, ut patet, difficultatibus scatet, cum et plures potuerint amitti et inter extantes frequens dubitatio nobis moveatur, quisnam ex similibus reapse ab auctore adhibitus sit. Studium, ut initio *Intr.* 13 palam professi sumus, alias perfecturi, aliquos fontes ceteris certiores breviter nunc recensebimus.

1) *Rubrica 1 Constitutionum* « Cum quidam fratres nostri... »: [59] antiquissimum et officiale historiae ac finis Ordinis lineamentum Ioanni Grossi necessarie notum, argumenta tantum, non ipsa verba, ob brevitatem, innuere potuit.

2) *Speculum* Ioannis de Chimineto « Filii sanctorum estis », [60] et

---

[59] *Rubrica 1* iam invenitur in *Constitutionibus* capituli Londinensis a. 1281: cf. *AnOC* 15 (1950) 208.

[60] Ioannes de Chimineto, provinciae Franciae, sententiarius parisiensis a. 1336: cf. *MHC* 425 et *BC* I 813-814. *Speculum* editum est integre in SpC^1 f. 49'-51', et excerptim in *Études Carmélitaines* 35 (1956) 48-52, SpC^2 1/2 206 n. 886s; *Constitutionibus* Ioannis Ballistarii, editis in capitulo Montepessulano a. 1369 (*BC* I 760 n. 2), et asservatis in codicibus *Vat. lat. 3991* (Roma Biblioteca Vaticana), *Siena, Bibl. Comunale, G. XI. 45*, *Lunel, Bibl. Municipale*, 15, *Roma, Archiv. Gen. O.C.*, II. C.O. II 35 et II. C.O. IV. 4, insertum, in cod. *Vat. lat. 3991* f. 8-11' cum aliis pluribus inter 1 et 2 rubricam *Constitutionum*, et quidem proprio initio servato, in cod. autem **Lunel 15* f. 5'-13, novo initio inducto, apparet vera amplificatio antiquioris *Rubricae 1*. Extant insuper plures codices, in quibus separatim legitur. *Constitutiones* Ballistarii extulimus, cum certo iis usus sit Grossi; etenim illa insertio in *Constitutionibus* Petri Raymundi a. 1357 facta fuerat: cf. editionem ANTOINE-MARIE DE LA PRÉSENTATION, O.C.D., *Constitutions des Frères de Notre Dame du Mont Carmel* (Marche 1915) 2-18. Retractationem in *Constitutionibus* putat p. Hendriks opus esse Ioannis de Veneta: cf. *Études Carmélitaines* 35 (1956) II 54-57.

ipsum certissime notum Grossi, utpote quod in *Constitutiones* Ioannis Ballistarii ut continuatio antiquae *Rubricae 1* assumptum fuerit cum novo initio « Verum si diffusius », nonnulla praestitisse videtur, v. gr.: Regulae correctionem tempore Alexandri III § 12 l. 43-45 (cf. *Const* 1/6 ed 15), confirmationem Innocentii III § 13 l. 47-49 (cf. *Const* 1/6 ed. 15), adventum Mariae in Montem Carmelum § 3 l. 40s (cf. *Const* 1/4 ed. 11: sed cf. etiam RIBOTI VI 2 n. 222), fortassis imaginem quoque *Viridarii* (cf. *Const* 1/9 ed. 19s et 1/4 ed. 11 in fine).

3) Opus Philippi Riboti *De institutione et peculiaribus gestis religiosorum Carmelitarum,*[61] adhuc ignotum Grossi primum catalogum generalium conficienti, postea eidem innotuit,[62] ab eoque exemplar petiit Thomas Netter Waldensis tunc Angliae provincialis.[63] Improbabile non est huius monumenti notitiam Grossi ad suum libellum exordiendum movisse. Etenim ex illo fere omnia hausta sunt quae ab Elia propheta ad tempora Brocardi in *Viridario* leguntur, nempe § 2-10, addito quoque § 15, necnon confirmationes pontificiae in § 16-20 occurrentes. Ideo admirationem excitat chronologia primorum generalium § 10-13 opere Riboti neglecto.

4) *Catalogus priorum generalium* Ioannis Grossi, de quo actum est in *Intr.* 13. Hoc catalogo usus est auctor pro generalibus a Radulpho ad Raymundum Vaquerii (§ 18-29), forte etiam pro Nicolao Gallico (§ 17 l. 83), notitias ex aliis fontibus complens. Cuius catalogi similitudinem cum *Necrologio Florentino* expertus p. Xiberta, fontem alium utrique communem induxit.[64]

5) *Annotatio capitulorum generalium* Siberti de Beka,[65] quem auctor usque ad a. 1330 perduxit et alii usque ad a. 1393 protaxerunt. Opusculum huiusmodi novisse Grossi iam probabilitas externa suadet, quia in duobus ex tribus codicibus *Constitutionum* Ballistarii invenitur. Insuper, quoadusque fons quem Xiberta suspicatus est non

---

[61] Philippus Ribot, provinciae Catalauniae (+ 1391): cf. *BC* II 639-641. De manuscriptis, editionibus, versionibus cf. *EphC* 6 (1955) 272 not. 47-50.

[62] cf. *MHC* 235s. Hoc tamen « très invraisemblable » putat R. HENDRIKS in *Études Carmélitaines* 35 (1956) II 66, saltem si de prima redactione agatur.

[63] cf. epistolam Ioanni Grossi generali ab eo datam in *MHC* 461; codicem londinensem *Lambeth 192* suspicatur Zimmerman (ibidem not. 1) exemplar esse a Grossi in Angliam missum. De Waldensi (+ 1430) cf. *BC* II 824-826.

[64] cf. XIBERTA[V] 185 « ... verisimillimum videtur, ne dicam certum... ».

[65] de Siberto de Beka, provinciae Alemanniae (+ 1332) cf. *BC* II 741s, *MHC* 190-194 et 379, XIBERTA[S] 142-166. *Annotatio* cum continuationibus asservatur in codicibus: London, British Museum, *Harley 1819* f. 105'-107 (manu Balei, exinde editio **MHC* 194-200); Roma, Bibl. Vaticana, *Vat. lat. 3991* f. 87'-89' (inde edidit <IOANNES NEPOMUCENUS A S. FAMILIA>, *Histoire de l'Ordre de N.-D. du Mont-Carmel dans la Terre-Sainte sous ses neuf premiers prieurs généraux* [Maestricht 1798] 94-102, ex qua editione excerpta in *MHC* 201s); *Lunel, Bibl. Municipale, 15* f. 157-161 (seu in editione *Constitutionum* Ballester [cf. *Const.*] p. 171-175).

reperiatur (cf. n. 4 praecedentem), libellus Siberti notitias tam de capitulis quam de annis regiminis contulisse putandus est, cum *Catalogo* grossiano generalium tum clavi II *Viridarii*. Dubitatio utrum ex *Annotatione* an ex opusculis Trissae (de quibus n. 6 sequenti) depromptae sint, fere semper pro Siberto resolvitur, ut datum a. 1270 pro Radulpho § 18 l. 85 (*Annotat.* 194) contra a. 1271 TRISSE ^{C} 203, a. 1273 § 19 l. 90 (*Annotat.* 194) contra a. 1275 TRISSE ^{C} 203s; § 21 l. 109 notitia de renuntiatione Petri de Amiliano bene convenit cum *Annotat.* 195, sed ap. TRISSE ^{C} 205 tempore capituli iam est defunctus; et alia plurima, de quibus, si fas erit, alias absolutissime agetur.

6) Opuscula tria Ioannis Trissae,[66] scilicet: 1. *Capitula Generalia* ab a. 1259 ad a. 1362;[67] 2. *Priores Generales* ab a. 1271 ad a. 1361;[68] 3. *Tractatus de primis magistris parisiensibus* ab a. 1295 ad a. 1360.[69] Igitur *Capitula Generalia* respiciunt generales a Radulpho ad Ioannem Ballistarium (seu § 18-27), itidem *Priores Generales*, *Tractatus de primis magistris* autem selectos tantum a Gerardo de Bononia (§ 22: cf. *MHC* 377) ad Ioannem Ballistarium (§ 27: cf. *MHC* 392s).[70] Huiusmodi opuscula optime potuit legere Grossi, v. gr. in ipso codice nunc sorbonico,[71] et reapse plures animadvertuntur consonantiae inter textum *Viridarii* et opuscula Trissae prae *Catalogo* Grossi et *Annotatione* Siberti, ut exempli causa: § 21 l. 110 « rexit tribus annis » propius accedit TRISSE ^{P} 232 « Ordinem rexit tribus annis », quam GROSSI ^{1} « non complevit tres annos » et *Annotat.* 196 « solum vixit per duos annos »; ibidem « postea cessit », contra silentium TRISSE ^{C} 205, GROSSI ^{1} 236 et *Annotat.* 196, attestatur TRISSE ^{P} 232 « officio generalatus sponte cessit... »; § 23 l. 120 solum apud TRISSE ^{CPM}, contra ceteros, legitur alter episcopatus, nempe TRISSE ^{C} 206, TRISSE ^{P} 233 et TRISSE ^{M} 378. Hucusque dicta nunc sufficiant.

---

66 Ioannes Trissa, provinciae narbonensis et magister parisiensis (+ 1363): cf. *BC* II 128, *MHC* 202s et 394. Opuscula in duobus codicibus asservantur, ex quibus in lucem prodierunt: London, British Museum, *Harley 1819*, manu Balei, edente ZIMMERMAN in *MHC* suo quoque loco; Paris, *Bibliothèque de l'Université 791* e quo edidit H. DENIFLE, *Quellen zur Gelehrtengeschichte des Carmelitenordens im 13. und 14 Jahrhundert* in *Archiv für Literatur- und Kirchengeschichte des Mittelaters* V (1889) 365-384.

67 editiones in **MHC* 203-209 et apud DENIFLE (not. 66) 380-384.

68 editiones in **MHC* 231-234, apud DENIFLE (not. 66) 378-380 et in XIBERTA ^{S} 39-42.

69 editiones in **MHC* 377-393, apud DENIFLE (not. 66) 370-378 et in XIBERTA ^{S} 23-39.

70 praeter quos recensentur Guido de Perpiniano (§ 23: *MHC* 378s), Ioannes de Alerio (§ 24: *MHC* 380), Petrus de Casis (§ 25: *MHC* 381), Petrus Raymundi (§ 26: *MHC* 385), Ioannes Ballistarius (§ 27: *MHC* 392s).

71 codex sorbonicus Ms. t. II. 70, saeculi XIV, editus a DENIFLEG cf. not. 66, nunc Paris, *Bibliothèque de l'Université, 791.*

72 Ioannes de Baconthorp, provinciae Angliae et magister parisiensis (TRISSE ^{M} 389s), + 1348: cf. *BC* I 743-753, XIBERTA ^{S} 167-240 et NILO DI S. BROCARDO in *EphC* 2 (1948) 431-543. *Compendium* pluries editum est: *SpC* ^{1} f. 52-53', **SpC* ^{2} 1/2 160^{b}-163^{b} n. 715-726; insuper in multis manuscriptis adhuc invenitur.

7) *Compendium historiarum et iurium*... Ioannis de Baconthorp.[72] Aliquando textus *Viridarii* propius accedit ad lectiones opusculi Bachonis quam aliorum fontium, uti, v.gr., § 2 l. 23-26 (cf. *Compendium* 3 n. 720) et § 16 l. 58s (cf. *Compendium* 4 n. 721 « Ordo Carmeli accepit Regulam... quam multi Romani Pontifices postea confirmaverunt »: sed cf. etiam *Const* 1/6 ed. 15): unde probabile fit etiam Bachonem *Viridario* instruendo aliquid contulisse, quod ipsum suadem clarum nomen auctoris.

8) *Informatio* Bernardi Olerii,[73] quam Grossi eius in munere successor novisse putandus est, forte influxit directe in § 3 l. 36s (cf. *Informationem* 1 n. 739).

9) *Chronicon* Ioannis de Veneta (?)[74] arctissimo nexu cum opere Riboti coniunctum esse vel obiter versanti apparet: propter hoc ipsum aliquoties dubitari posset utrum de Riboti an de *Chronico* fonte agatur.

10) *Sanctoralia*. Ante medium s. XIV originem duxisse p. Xiberta demonstravit[75] et unum saltem auctorem habet Grossi,[76] qui probabiliter idem fecit pro sanctis quod in *Viridario*, nempe collegit atque decerpsit scripta praecedentia. Plura sunt communia cum *Viridario*: igitur studendum erit quaenam notitiae antiquiores sint, *Viridarii* an *Sanctoralium*, quoad sanctos: Eliam, Eliseum, Ionam, Abdiam, Basilium, Ioannem patriarcham, Bertoldum, Cyrillum, Simonem, Nicolaum Gallicum, Petrum de Casis.[77]

11) *Tractatus de scriptoribus Ordinis* eiusdem Ioannis Grossi.[78] Idem dicendum ac de *Sanctoralibus* numero praecedenti: certum est tantum tractatum hunc confectum esse post *Sanctorale* quoddam.[79]

15. *Huius editionis ratio.*

Pauca quidem sed quae necessaria omnino sunt ut mente a legentibus advertantur, de huius editionis ratione praemittenda videntur.

---

[73] Bernardus Olerius, provinciae Catalauniae (+ post a. 1383): cf. *BC* I 278-282. *Informatio* edita est in utroque *Speculo*: *SpC*^{1} f. 53'-56 et **SpC*^{2} 1/2 166^a-171^b n. 737-756.

[74] Ioannes de Veneta, provinciae Franciae (+ post a. 1368), magister parisiensis (TRISSE^M 388): cf. *BC* II 131-136 et TRISSE^M 388. *Chronicon* cf. in *SpC*^{1} f. 57'-59', **SpC*^{2} 1/2 202^a-205^a n. 870-883, *AnOC* 8 (1932-1937) 169-178. De libelli authenticitate cf. R. HENDRIKS in *Études Carmélitaines* 35 (1956) II 54-57: merum operis Riboti compendium nobis videtur, quin auctorem hic pressius inquiramus.

[75] cf. XIBERTA^V 206s.

[76] illud nempe quod edidit *SpC*^{1} f. 102'-103 et *XIBERTA^V 281-284, *SpC*^{1} recudens.

[77] plura nomina in omnibus *Sanctoralibus* occurrunt, pauca quaedam solum in aliquibus, nempe: Ioannes Baptista (= *Sanct*^{d}), Basilius (= *Sanct*^{de}), Nicolaus Gallicus (= *Sanct*^{e}), Petrus de Casis (= *Sanct*^{d}).

Codicis t e x t u s fidelissime, praeter vocum compendia soluta (tunc etiam exceptis locis dubiis, ubi solutio litteris inclinatis notatur), profertur, modo tantum sententias separandi et nomina propria litteris maioribus inchoandi iuxta recentiorem usum inducto; in apparatu tamen inusitatam numerorum scriptionem cum hodierna conferre (signo = adhibito) opportunum duximus. Paucissimas emendationes in textum inductas asterisco * praenotavimus, locos vero dubios, corruptos, miros cruce hac forma ^{x} distinximus, quae uncis inclusa [^{x}] expunctas notat voces in apparatu textuali quaerendas.[80] Laudandi atque enarrandi commoditati consulentes, in unam paragraphorum seriem (§ 1-35) textum divisimus, et duplici linearum ordine, alterutri clavi proprio, instruximus (praecedente tantum *l.* si de eodem ordine, praefixo insuper asterisco si de alterutro agatur).

A p p a r a t u m triplicem confecimus: primus est stricte *textualis,* lectionem a nobis editam continenter suffulciens;[81] secundus est *comparativus,* in quo recensiones, de quibus supra (*Intr.* 7-12) egimus, inter se conferuntur. Quae recensiones, re postulante, iuxta indolem vaticanae allegantur, ut quid cum ea collatae addant, demant, immutent liquido appareat; licet enim ex hac comparatione textus vaticanus multoties emendandus videatur, quod passim in primo apparatu innuimus, longe tamen abfuit a nobis, ut textui restituendo manum admoveremus, aut, quod gravius erat, aliam ex traditis recensionem fingeremus, quam primigeniam adstrueremus. In ipsis codicibus vel editionibus allegandis praeferendus sane fuisset affinitatis ordo, sed cum primum tantum variantes lectiones utriusque *Speculi* offerre intendissemus, adlectis postea codicibus, opportunitas defuit familias statuendi et iuxta easdem testes producendi. Quando longiores textus in apparatu proferuntur, variae lectiones in ipsis intra parentheses recoluntur; varietates tenuiores unius vocis post compendium testis afferuntur. Textus iuxta scriptionem originalem producuntur, si agatur de *S* iuxta *S'*, si vero de

---

78 *Tractatus* editus legitur in SpC^1 f. 103-104, *SpC^2 1/2 142^b--143^b, XIBERTA^S 42-53; in eo occurrunt Gerardus de Bononia, Guido de Perpiniano, Ioannes de Alerio, Petrus de Casa, Petrus Raymundi de Insula, et Michael de Bononia.

79 cf. prooemium: « Recitatis, ut praefertur, sanctis Patribus ac devotis Ordinis..., restat eiusdem Ordinis fratres doctores atque bacularios... » (SpC^2 n. 625).

80 quo signo (cf. *Intr.* 16, III) parcius usi sumus, cum et textus fidelissime edendi nobis fuerit intentio et triplex apparatus textum sufficientes emendare queat, v. gr.: § 21 l. 109 « M^{o}c^{ij}xliiij » loco « M^{o}c^{ij}xciiij » (*l* loco *c*), quae correctio ipso contextu suggeritur, collata l. 110 cum l. 113; § 24 l. 122 « Olerio » loco « Alerio » (ex influxu § 28 l. 139); § 23 l. 120 « Elodiensis » loco « Elnensis ».

81 iuxta rationem sane textui edendo praestitutam, nempe codicis conditionem continenter patefaciens, parcius complementa et emendationes suggerens.

pluribus iuxta primum testem allegatum. Tertius denique apparatus pauculas *adnotationes* continet ad singulas § textus, obvios quosdam fontes recolentes, [82] quorum compendia initio Introductionis in nota sub asterisco inveniuntur.

De arte qua triplex apparatus instructus est haec occurrunt notanda. Textus in primo et secundo apparatu laudatur linearum numero allato, in tertio insuper et paragraphorum, ita quidem ut is in sectiones distributus appareat. Adnotationes ad singulas lineas textus duplici lineola directa (||) separantur; praeterea in apparatu primo et secundo lineola simplici (|) singulae voces textus ad quas variae lectiones referuntur. In apparatu comparativo, post vocem vel sententiam textus allatam et unco] inclusam (sicut et in primo apparatu), sequuntur variationes, omissiones (*om*) et additiones (*add* vel +), cum suis quaeque testibus, ita quidem, ut omnes variationes eiusdem vocis solo commate separentur (e.gr. § 1 l. 4) et punctum post ultimam variationem ponatur; quod de omissionibus et additionibus quoque dicendum, nisi quod, cum plures eaedem pro una voce vel sententia queant esse, post unamquamque punctum ponatur, et sequenti praefigatur *om* vel *add* (+), quo significetur novam adesse omissionem vel additionem (e.gr. § 3 l. 41). [83]

16. *Compediorum et signorum tabula.*

Auctorum compendia cf. in *Introductione*, initio in nota *.

I *Codicum et editionum compedia.*

A = cod. abulensis, nunc romanus: *Intr.* 7, a 1.
B = cod. bambergensis: *Intr.* 7, b 3.

---

[82] qui sunt omnino: *ACG*, *Annotat.*, *Biblia*, *BlC*, *Const.*, Eubel, Grossi[1], *MHC*, Petrus Comestor, Riboti, Saggi. Ut patet, de industria mentio fontium « litterariorum » ipsius libelli omissa est, ratione eorum quae in *Intr.* 13 initio et 14 initio producta sunt.

[83] Roma nobis absentibus, alio autem apparatum comparativum ad impressionem praeparante nec distinctionem criticam inter puncta et commata aeque perpendente ideoque commata punctis ubique sufficiente, menda irrepserunt, quibus aliquatenus, prout scilicet impressio linotypica tulerit, medendis haec animadvertisse iuverit: cum variantes cuiuscumque generis nunc puncto distinctae sint, illae quas nulla nota praecedit quaeque generatim primo loco occurrunt (praeter quosdam locos ubi praecedit varians *praec* vel *om*) merae lectiones variae vocis vel vocum unco ([ ) inclusarum intelligantur (ubi vero secundo loco recolantur, absque negotio earum natura patet); quando autem praecedit nota *add* (+), *om* vel *praec*, haec nota influxum exercere intelligatur usque ad lineolas separationis (| vel ||, v. gr. in clavi II l. 101) aut ad aliam notam (v. gr. in clavi II l. 130); insuper, cum aliquoties duae additiones successivae occurrant (cf. clav. I l. 41, clav. II l. 61. 129. 152), pro secunda additione eiusque variantibus designanda notam *add*[2] adhibendam censuimus, cuius influxus ut *add* (*om*, *praec*), iuxta supra exposita, habendus est. Tandem animadvertisse non vacabit diphthongos æ et œ in *SpC*[1] et *SpC*[2] in nostro apparatu solutos *ae* et *oe* passim laudari.

D = ed. in SpC^2: *Intr.* 7, b 2 (et *Intr.* 5).
L = cod. lunellensis: *Intr.* 7, a 2.
O = cod. oxoniensis: *Intr.* 7, b 4.
R = cod. rothomagensis: *Intr.* 7, a 4.
S = ed. SpC^1 et SpC^2 consentientes: *Intr.* 5.
S' = ed. SpC^1: *Intr.* 7, b 1 (et *Intr.* 5).
V = cod. vaticanus: *Intr.* 7, a 3 et *Intr.* 8.
V* = prioris librarii (cf. *Intr.* 8) scriptio non emendata.
V^1 = prioris librarii scriptio emendata.
V^2 = scriptoris incerti emendatio.
V^3 = alterius librarii (cf. *Intr.* 8) scriptio.
V^c = corrector incertus.

N.B. - Si quando determinationes huiusmodi aliis compendiis appingantur, eodem gaudent valore.

W = ed. Wessels ex SpC^2: *Intr.* 5.

II) *Compendia communia.*

add. addit.
cet. ceteri. *circ.* circiter. *cm.* centimetra. *corr.* corrige, corrigit, correctio.
del. dele, -evit, -etum, -endum.
ed. editio, edidit. *exp.* expunge, -unxit, -unctum.
f. folium.
interl. inter lineas. *Intr.* Introductio. *inv.* ordinem invertit (compendium nudum ad duas voces, coniunctione « et » haud computata, immediate praecedentes refertur; plures duabus compendiose post *inv.* afferuntur).
l. linea. *lac.* lacuna. *lc.* loco. *lect.* lectio. *lg.* lege, legi, legit, -endum. *lin.* linea. *lt.* littera.
mg. margo (*ext.* / *int.* externus / internus).
n. numero. *not.* nota.
om. omittit.
pl. pluralis.
p. pagina. *poss.* possibilis. *praec.* praecedens, -edit. *praem.* praemittit, -e, -endum. *prob.* probabilis, -iter.
rel. relatum.
scr. scripsit, scriptum, scriptio. *seq.* sequens, -itur. *suppl.* supple, -et, -etum, -endum.

N. B. - 1) Flexiones e contextu desumendae sunt. 2) Pauca quaedam usitatiora omissa sunt (v. gr., etc.).

III) *Signa.*

( ) numquam in textu; in apparatu adnotationes includunt, insuper varias lectiones in fine vocis vel sententiae allegatae, alioquin in media sententia semper < >adhibentur.

[ ] in textu solum ˣ includunt, de quo cf. *Intr.* 15.

< > in textu semper lectiones suppletas includunt, in apparatu insuper varias lectiones in media sententia notatas; punctis inclusis lacunam significant, cuius incertitudinem nota interrogationis ? signat.

> < duobus locis (ante § 1 et 31) verba ab ipso editore, textu haud exigente, inserta notant.

⌈ ⌉ unci dimidiati superiores lectionem inter lineas notant.

⌊ ⌋ unci dimidiati inferiores lectionem marginalem signant.

* asteriscus voci suffixus emendationem editoris innuit; editioni praefixus allegatam significat; codicum compendio suffixus primam scriptionem distinguit. Insuper cf. *Intr.* 15 ubi de t e x t u.

x parva crux lectionem ratione aliqua improbandam signat (cf. *Intr.* 15).[84]

= ubique « idem est ac » significat.

\+ in apparatu additionem notat.

§ sectio in textum Viridarii inducta.

---

[84] crucis formam propriam, qua in *EphC* 6 (1955) 335 usi sumus, assequi nequivimus.

> IOANNIS GROSSI <
> « VIRIDARIUM DE ORTU RELIGIONIS ET FRATRIBUS EIUSDEM » <

< 1 > Quia <ad> res grandes * paruula non sufficiunt ingenia, *f. 17*
ideo ego frater Joannes Grossi, humilis prior generalis ac seruus Fratrum Dei Genitricis Marie de Monte Carmeli, inter ceteros sacre theologie professores minimus paruulusque ingenio, mundiali viridario dirupto, paruulum decrevi V<i>ridarium componere de ortu Religionis et fratribus eiusdem, quam indigne professus sum, de meo modicum aut quasi nihil ponens, sed antiquorum flosculis dictorum breviter fulceam, amore illius languens omnium bonorum Matris, virgule que egrediens de radice Jesse

---

1 *nomen suppl e l.* 5 || 2s *inscriptio suppl e l.* 8s || 3 <ad> res grandes*] res grandis *VA: corr ex S', licet poss corr* re<bu>s grandi<bu>s *ex D* (*cf BO*) || 10 nihil] nihil *V: cf* njl *A* || 11 fulceam] *lg* fulciam

---

2s Viridarium ordinis habet duas claues *R*. Jncipit tractatus de origine ordinis *B*. Incipit tractatus paruus qui uocatur Viridarium magistri Joannis Grossy generalis ordinis sanctissimae dei genitricis mariae: de ortu eiusdem ordinis *S'* || 4 res grandis] *AR*. ad res grandes *S'*. rebus gradis *BO*. rebus grandibus *D* || 5 Joannes] Joh- *ABO* | Grossi] *ABOD:* Grossy *S'* + sacre pagine immeritus doctor *BOS* (*cf l.* 6s). *post* doctor *in O lac 9 circiter lt* | humilis] *om BOS'* (*cf* immeritus) *R* | ac seruus] *om BOS* || 6 fratrum] *om BOS'*. *praem.* ordinis *ABORD*. *add* beatissime *AORS*. sanctissime *B* | genitricis] + & Virginis *A* | Marie] *om O* || 6s inter...minimus] *om BOS* (*cf l. 5*) || 7 theologie] pagine *AR* (*et BOS l.* 5) | professores] *cf* doctor *BOS* (*l.* 5) | minimus] *cf* immeritus *BOS* (*l.* 4) | paruulusque] que *om BORS* (*cf* paruul*usque A*) | ingenio] ingenii *ABORS'* | mundiali] -lij *A* || 8 dirupto]corrupto *D* || 9 et]*om R* | fratribus] *om R*. floribus *ABOS* (*bene!*) | quam] *A ?* (*qui ?*) cuius *BOS* || 10 indigne] indignus *BOD* | professus *D* | sum] suum *A* | modicum] *add* apponens *O* | nihil] nichil *BR*. njl *A* | ponens] apponens *BO* | sed] *secundum A* || 11 antiquorum] *praem* de *BO* | dictorum] doctorum *BOD* | breuiter] *praem* ipsum *O* | fulceam] fulciam *RD*. *praem* ipsum *B* | amore] amor *A* || 12 uirgule] -lam *A*. *add* scilicet *R* | que] *add* est *O* | Jesse] yes-

---

De adnotationibus in textum cf. *Intr.* 15 ad apparatum.
§ 1- *11s* cf. *Is* 11, 1 « Et egredietur virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet »

florem produxit immarciscibilem, cui « data est gloria Libanj, decor Carmeli » Ysa. 35, eidem supplicans, ut meritis eius florem colligam in uiridario eterno, cuius murj inexpugnabiles, inuidorum non formidantes ictus, suos reddunt possessores securitate perpetua felices.

Jstud modicum ergo Viridarium duas habet partes, siue claues, que intrare uolentibus facilem dabunt ingressum:

p^a erit de Ordinis origine temporeque primo;

2^a de plantulis et germine, que surgit ^{x} ab ymo.

< Clauis 1ª De Ordinis origine temporeque primo >

De prima

< 2 > Nam, ut testatur Petrus Commestor in Ystoria sua supra x^m capitulum primi libri Regum, cum sanctus Samuel propheta Dominj primus conuentum religiosorum legatur instituisse, qui alio nomine cuneus prophetarum dicebatur, ut habetur Judith ^{x} x, in diebus Acap regis Israel, cuius regnum precessit incarnacionem Christi per annos fere nongentos * triginta, fuit vir ex tribu Aron, de qua Virgo

---

cum RD || 20 surgit] *vel lg* surgunt *cum BOS, vel* que *praec lg* quod *ad* germen *relatum* (*cf l.* *2) || 21 *inscriptio e l. 19 suppl* || 23 commestor] *V cum ABOS'* || 24 capitulum] ca^m *V cum ABO* || 26 Judith] *ita scriptum videtur cum R: prob ex* Judic<i>bus *ut in AB* (Judic. *S'*) || 28 nonse B

|| 13 immarciscibilem] immarcessibilem *BORS*, inmarçesibilem *A* | Libani] lybani *B* | decor] *praem* et *BORD* || 14 Ysa.] *B*. ysaye *AO*. ys. *R* | 35] 3° *BO* | florem] flores *B* || 15 inuidorum] in uirorum *S'* || 16 ictus] ut aliquis *BO* (*in B* aliquis *compendiose*) | reddunt] redemit *BO* || 17 modicum ergo Viridarium] *inv* ergo m. V. *OS'* | habet] habebit *A* (habeujt) *BORS* | partes siue] *om ABORS* || 19 p^a] *add* clavis *D* | tempore] *om R**. *in mg ext* seu (?) R^c | -que] quo *A* || 20 2^a] *add* erit *AR*. clauis erit *BO* | plantulis] planticulis *BO* | plantulis et germine] *inv D* | que] *seq in O lac circ 9 lt.* quod *RA* (*quod*) | surgit] surgunt *BOS* || 22 de prima] sequitur prima clauis *AOBRS'* (*om D*). + prima clauis *S' D* (*inv D*). + in qua agitur *S'* (*om D*). que est *AOBR*. add^2 de ordinis origine temporeque <et tempore *AR*> primo *ABORS* || 23s Nam...Regum] *om D* || 23 Commestor] *ABOS* | ystoria] hy- *AR*. hi- *BORS* | sua] .s. (*quod posset solvi* scholastica) *O* | supra] super *ABOS'* || 24 capitulum *A*(ca^m) *B*(ca^{lum}) *O*(c^m). caput *S'* || 25 primus] primum *BOS'*. *om D* | conuentum] conuentus *R*. *om A* | religiosorum] -ossarum *A* | legatur] le^r *BO* | qui] q̄ *O*. *om D* | alio nomine] ad honorem *A* || 26 cuneus prophetarum dicebatur] *inv* c. d. pr. *BO*. *in O post* cuneus *seq lac circ 7 lt* | judith] *R*. indicum *S'*. Judic<i>bus *AB*. ju *O* (*puto esse compendium* pro ' Judicum ', *cum alibi* ' in ' *praepositio* i *productum non praeseferat*). Samuelis *D* | Judith x] *inv BO* | in] *om O* (*cf ad* Judith, *cum alterutra vox omissa sit*) | acap] *R*. achab *ABOS* || 27 christi] *praem* domini nostri iesu *ABORS* || 28 fere] *om BOS* | nongentes ^{x} triginta] *A* (-os t-). 930 *BO*. Dccccxxx *S'* | per...triginta] annis nongentis et triginta *D* | ex] de *BOD* | aron] arron

---

13s Is 35,2 « ...gloria Libani data est ei: decor Carmeli et Saron... ».

§ 2- *23* cf. PETRUS COMESTOR, *Historia Scholastica: ML* 198 (1855) 1304C || *26* loco *1 Rg* 10,10, ubi revera de cuneo prophetarum agitur

Maria processisse legitur, de ciuitate Tesba, que est in regione Galaad, et nomen eius Sabaca, qui habuit filium, cuius nomen Elyas Thesbides, dictus a Thesba ciuitate iam dicta. Ante cuius ortum, ut testatur idem Petrus Comestor super 2^m caput 4 libri Regum, « pater eius uidit in so<m>pnis uiros candidatos se salutantes », qui innuebant filium ipsius uenturum esse caput ordinis candidj et albi, scilicet Fratrum beate Marie de Monte Carmelj.

< 3 > Jste igitur Elyas, arciorem* alijs filijs prophetarum in cuneis existentibus cupiens ducere uitam, montem Carmeli ascendit, qui est in Terra Sancta in confinibus Palestine prouincie, iuxta mare, quod ^{x} vocatur * ebrayce Chermel, latine uero Carmelus, distans a ciuitate Nazareth tribus miliaribus. Et ob hoc Virgo Maria tamquam

gentos] -tes *V videtur* || 30 thesbides] *lc* thesbites: *cf BORA*S* || 36 arciores^x] *lg* arciorem *cum ABORS: pluralis ex attractione reliquorum pluralium* || 39 quod] *cum parva, ut videtur, litura: lg* qui, *utpote ad* montem carmeli

*A**. ⌜a⌝arron A^1. aaron *RS'*. Levi *D*. *om BO* || 29 processisse] procre- *A* |

tesba] thesba *S* || 29s et nomen eius] cui erat nomen *D* || 30 sabaca] sabata (?) *B*. sabacca *R*. sabacha *S*. alsabbata *A* | cuius] cui *ABORD* | elyas] helyas *BRS'*. helias *AOD* | tesbides] tesbites *BOR*. tesbitas A^1 (testites *A**). thesbites *S* || 31 thesba] tesba *ABO*. *in O seq lac 3/4 lt* | ciuitate iam dicta] in regione Galaad *D* | ut] *erasit* A^c || 32 idem] dictus *OS'*. Dominus *DB* (dn̄s) | comestor] commestor *BS'* | caput] capitulum *A*(ca^m) *BO*(c^m)*S* | pater] *praem* Sabaca *O*. Saba *B*. sabacha *S* | eius]ipsius *ARS* || 33 sompnis]*BO*. somnis *S*. sopnis *A* | qui innuebant] quod innuebat *ABORS* || 34 ipsius] *ARS*. eius *B*. suum *O* | caput] capud *AO* | scilicet] videlicet *BOS* || 35 fratrum] *add* ordinis *S'* | beate]*om BOS'*. + dei <ei *corr* A^1> genitricis *ABRS'*. genitricis *tantum O* || 36 igitur] ergo ABOS | elyas] helyas *ABRS'*. helias *O* | arciores^x] arciorem *ABORS* (art- *S'*. arct- *D*) | filijs] *bis A* | cuneis] *incerte legit O* | existentibus] *om O* | cupiens] ca- *A* | ducere] aducere *A* || 37 carmeli ascendit] *inv ABORS* || 38 est] *om B* | prouincie] *om BD* || 39 quod] *BR**. qui *AOR*^{1}*S* | vacatur^x] vocatur *ABORS* | ebrayce] hebrayce *B*. hebraice *AO* | chermel] *OB* (Cchermel). charmel S. thermel *A* | uero] uocatur *S'*. *om D* || 39-44 distans...leucis] *inv S, l. 16-18 ante l. 13-16 positis, variis lect superadditis, hoc pacto:* distat a ciuitate achon...leucas. Sed a ciuitate nazareth...titulum. *Similiter BO, ut ad singulas lineas patebit; sed ne textus dissectus obscurior videretur, O integre hic describere placuit:* Jste vero mons Carmeli distat a ciuitate Acharon iiij^{or} miliaribus. A ciuitate Cesarea nouem miliaribus. A ciuitate sancta Jherusalem 32 leucas. Sed a ciuitate Nazareth, que erat ciuitas gloriose uirginis marie et in qua angelus eam salutauit, ut habetur luce primo, tantum distat tribus miliaribus. Et ob hoc ipsa gloriosa uirgo maria, tamquam ipsos suos, filios prophetarum visitauit sepius ut fratres, et ipsi primi ad honorem ipsius uirginis gloriose cappellam fabricauerunt, eius eligentes tytulum || 39-40 distans... miliaribus] Sed a ciuitate Nazareth, que erat <est *S'*> ciuitas gloriose uirginis marie et in qua <+ erat quando *S'*> angelus <+ gabriell *O*> eam salutauit, ut habetur luce primo <*loco* luce primo *lg* in testimonio euangelii *S'*> tantum distant tribus miliaribus *BOS* || 40 hoc] + ipsa *BOS* | virgo]

32 cf. Petrus Comestor, *Historia Scholastica: ML* 198 (1855) 1387D-1388A.

suos uisitauit sepius ut fratres, et ipsi ad honorem ipsius capellam edificauerunt, eius eligentes titulum. Distat etiam ipse mons Carmelj a ciuitate Achon 4^or^ miliaribus, || a cuitate uero Cesarea nouem mili- *f. 17'* aribus, et a ciuitate sancta Jerusalem xxxii leucis.

< 4 > Jn isto monte multa mirabilia fecit ipse Elias, ut habetur 3° Regum 18. et in multis alijs capitulis. Assumens igitur in socios Elyseum, Abdiam, Jonam et multos alios prophetas, eos docuit viuere in virginitate ad honorem illius Virginis, que sine corrupcione parere habebat Saluatorem, cuius caput esse debebat ut Carmelus, Can. 7. Et ob hoc heremite dicti montis Fratres Virginis Marie dicti sunt, cum ad honorem ipsius Ordinem inceperunt ante eius aduentum.

< 5 > Cum igitur, post suorum discipulorum instruccionem, Dominus uellet Eliam per turbinem ignis in paradisum uoluptatis ele-

---

rel: est attractio ex mare *praec* | vocatur*] va- V *contra ceteros* || 43 miliaribus] l *ex* r V1 || 44 xxxii] xxxiij V*, *statimque del* j V1 || 46 socios] -os *ex* -um (*cf BO*) V1 || 51 ordinem] *ex* ordinis *inter lin corr* V1 || 60

---

praem gloriosa *BOD. add S'* || 41 suos] + ipsos filios prophetarum *BOS* (ipsos *ante* suos *B*) | ut] *om D* (*sed cf ad* et *seq*). *seq aliquid deletum et lineolis suffectum in R*1 | et] ita ut *D* (*cf* ut *praec*). *om O* | fratres] *praem* ipsi *D. add* primi *D* | ipsi] *om A.* + primi *ABRS'* (*D cf ad* fratres *praec*) | ipsius] ipsam *A.* + uirginis gloriose *BOD. inv* gl. uir. *S'. add*2 in dicto monte dum adhuc viveret *D* || 42 edificauerunt] fabricauerunt *ABORS* (-arunt *A*) | eligentes] eligerunt *A* | etiam] ectiam (*scr* ettiam) *A* | distat...carmeli] Iste vero <ergo *O*> mons Carmeli <*om D*> distat *BOS* || 43 a ciuitate...miliaribus] *om D* | achon] *praec del* aquem *A*1. Acharon *B.* athoron (ach-?) *O* | uero] *om BS'* (*O*) | a...miliaribus] *om AO* || 44 et] *om BOS'* | jerusalem] Jher- *ABR* | xxxii] xxxiii *D* | leucis] leucas *BOS'* || 45s multa...capitulis] *inv* ut habetur...capitulis helyas proph. multa fec. mir. *BOS* || 45 in] *interl O* | isto] + autem *BOS* | mirabilia] miracula *BOS* | ipse] *om BOS.* ille *R* | elias] he- *O.* helyas *ABS'.* + propheta *BOS* | 46 18] 10 *B.* xiij° *O. praem* cap. *D.* + capitulo *ABO* | in] *om O* | aliis capitulis] *inv B* | capitulis] capellis *O* | assumens] + ex divino mandato *D* | igitur] *om BOS.* ergo *A* | in socios] in socium *BO. om D* || 47 elyseum] heli- *A.* Eli- *D.* helizeum *BO.* helyzeum *S'* | abdiam] Abdyam *B.* adbyan *R. praem* ac *BOD* | jonam] *praem* et *BOD* | multos] *seq lac circ 4/5 lt O* | eos] quos *BOS* || 47s viuere in virginitate] *om* in *et inv O* || 48 illius] *om O.* predicte *BS* | virginis] *praem* gloriosae *S'. add* gloriose *BOD* | parere] *per* eum *A* || 49 habebat] + mundi *AB*(*inv*)*ORS* | ut] *om BO* || 50 can.] canticorum *O* | montis] ordinis *D.* + carmeli *BOS'.* || 51 inceperunt] inceperint *A.* coeperint *D* | aduentum] + et natiuitatem *BOS* || 53s post...eliam] *inv* dom. helyam proph. <*om O*> post...instr. vellet *BOS* || 53 igitur] ergo *A* | suorum discipulorum] *inv BORS* || 54 eliam] helyam

---

§ 4- *46 3 Rg* 18 est praecipuum caput in Vita Eliae propter celeberrimum experimentum inter ipsum et prophetas Baal in Monte Carmelo || *49s* cf. *Cant* 7,5 « Caput tuum ut Carmelus ».

uare, ipse Elyseo suo discipulo tamquam digniorj dimisit palium, cum quo multa fecerat miracula, ut habetur 4 Regum 2: quod palium erat album in signum puritatis virginalis quam tenebat pariter et spectabat. Sed cum Elyas esset in curru igneo eleuatus et palium dimicteret Elyseo, ut prefertur, ad maiorem miraculi ostensionem quod ipse Elyas in medio ignis seruaretur, palium album fuit per ignem adustum et sic factum subruffum seu griseum, infra autem plicas remansit album; ex tunc, cum fuit extensum per Eliseum, remansit barriatum. Ob cuius memoriam omnes heremite montis Carmeli postmodum portauerunt palium barriatum usque ad tempus Honorij pape 4, ut inferius dicetur.

---

elyas] *ex* elyseus *inter lin corr* as V^1 || 61 griseum] *punctis subiectis distinxit et inter lin substituit* barratum V^2 || 63 barriatum] *scr* barriatum *V* || 66

BOS'. *om A*. + prophetam *BS* || 55 ipse] ipsi *BS'*. *om D*. + vero *BO* | elyseo] *A*. eli- *D*. heli- *O*. helyzeo *S'*. helizeo *B* | digniori] + suum *ABORS* || 56 multa fec. mir.] *inv* f. multa mir. *O* | fecerat] fecit *BOS* | 2] + ca^o *A* | quod] *praem* et *BO* || 57 album] a^m *breviatum O**, *dein in mg int* album O^1 | puritatis virginalis] *inv*. *BS*. *inv inserto* castitatis *O* (= virg. cast. pur.) | tenebat] *B*. tenebant *OS* | pariter] *om BOS* || 58 spectabat] spectabant *A*. seruabant *OBS* | elyas] helias *AO*. helyas *BS'*. Elias *D* || 59 elyseo] eli- *D*. heli- *A*. helyzeo *S'*. helizeo *BO* || 60 quod...seruaretur] *om BOS* || elyas] helyas *BOS'*. heliseus *A*. helyseus *R* | palium album] *om* album *OB*. ipsum *tantum D*. *praem* ipsum *OS'* || 60s fuit per ignem] *inv* p. i. f. *BOS* || 61 adustum] *om A* | sic] *om O* | seu] uel *R* || 61s autem plicas] *inv BS'*. *om* autem *OD*. *add* tamen *D*. vero *O* || 62 ex] et *R* | cum] *quod A* | fuit] fuir *S'* | extensum] ostensum *O* | eliseum] he- *A*. helyzeum *S'*. helizeum *BO* || 62s ex tunc...barriatum] *om D, qui hic cum B et O excerptum ex Epistola Cyrilli inserit, quod in B sic legitur:* Postea vero <p. v. *om D*>, secundum quod refert Cyrillus <*praem* sanctus *O*, *qui et lg* Ci-> in Epistola ad Abbatem <*om OD*> Joachim, dum Gomor rex Arabie cum ingenti multitudine <ad... multitudine *om O*> Sarracenorum <Sara- *OS*> Terram Sanctam cepisset et christianos in ea degentes <eadem gente *O !*> suo dominio <domino *B*> subiugasset, Sarraceni <Sara-*OS*> moleste <molesti *O*> ferebant, quod nostre religionis professores veste alba desuper induti incederent, tunc enim <*om BO*> solum eorum satrape vestibus albis induti fuerunt, et id <*utrumque om BO*> dictis professoribus interdixerunt, ne de cetero tali pallio albo <*om D*> uterentur. || 63 barriatum] barratum *AB*(r^2 *del vel corr ?*)*ORD* | montis] monte *S'* (*!*) || 63-65 ob cuius...dicetur] *aliter BOD, quibuscum aliquantulum consentit S'*: pro quo <quapropter *D*> professores predicti pallium barratum <*inv D*>, adinstar pallij Helye <Eliae *D*> in turbine ignis adusti, tunc <*om D*> unanimiter assumpserunt: in quibus barratis pallijs incedebant usque ad tempus Honorij pape iiij <*inv* usque ad..incedebant *D*> || 64 portauerunt] incedebant *S'* (= *BOD*) | pallium barratum] in barratis palliis *S'* (= *BOD*) | barriatum] barratum *AR* (*cf BOS*) || 64s usque...4] = *BORS* || 65 pape] *om S'* | ut inferius dicetur] *om BOS*

---

§ 5- 56 cf *4 Rg* 2,8.13s || 65 cf. § 2 l. 101s.

< 6 > Ipse igitur Elyseus, transacto [x] Elia *, cum prophetarum filijs propter uitam insignem multos traxit ad ipsius montis Carmeli habitacionem et deuocionem. Et ob hoc Joannes Baptista dictum montem frequentasse dicitur ⌜et inter corpora Helysei et Abdie prophete [x] sepultus fuisse dicitur, tanquam eiusdem professionis frater et professor, ⌝ et multi alij sancti.

< 7 > Ipsi tamen heremite, propter eorum uitam legem Domini non preterm< i >ctentes, singulis annis ter in Jherusalem ueniebant ibique festa celebraturi, scilicet pasce, pentecostes et scenophegie. Et ob hoc, dum Spiritus Sanctus uenit super apostolos, dicitur quod « erant virj religiosi habitantes in Jerusalem ex omni nacione que sub celo est » Act. 2. Et tunc, recepto una cum apostolis Spiritu Sancto, baptizati sunt ab apostolis, Virgine Matre * presente, ad cuius honorem se in contemplacione posuerant, quam diu expectauerant. Ut dicitur in Cronicis Romanis, tempore predicacionis

---

transacto] *lg* translato *cum cet* | elia] alia V^{*}, *dein* a> e V^{c} || 69 dicitur] *hic signum mg pro l. 69-71 innuens* || 69-71 et... professor] *in mg ext 6 lin add* V^{3} || 70 [*] fuit V^{3} *incerte del* || 74 ibique] *lg* ibidem *cum cet* || 78 matre] *cum BORS: in V incerta lectio, cum fere videatur* mie *cum signo*

|| 66 ipse...elia] *inv* translato <+ autem *S*> Helya <heli- *A*. El- *D*>, eius <*om O*> successor <successit *O*> Helyzeus <heli- *O*. Elis- *D*> *OBS*. + in quo duplex spiritus Helye <he- *O*. E- *D*> remansit <*inv D*> *BOS* | igitur] ergo *A* | transacto] translato *ABORS* || 68 habitacionem] inhabitacionem *ARS* | joannes] Joh- *ABOR* | baptista] + propter loci deuocionem *BOD*. propter sanctitatem loci *ARS'* || 69 montem] locum *A*. + visitasse dicitur et *A* | frequentasse dicitur] frequentissime visitauit *B* (frequentasse *in O corr*). *om* dicitur *A* (*cf praec*) || 69-71 et inter...professor] *om ABORS* || 73 jherusalem] ier- *OS*. hie- *S'* || 74 ibique] ibidem *ABORS* | pasce] pasche (*scr* pasthe) *A*. pascha *BO*. Pascae *D* | pentecostes] penthe- *AB*. penticosten *O* | scenophegie] scenopegiae *D*. cenophegie *BO*. cenofe- *AR*. cœnophegiae *S'* || 75 et ob hoc] et ab hoc *O*. quare *D*. obli *A* | uenit] veniebat *BOD* || 76 viri...jerusalem] *inv* in Jher. <Jer- *D*> hab. v. r. *BD*. in Jer. v. r. hab. *O* | jerusalem] jher- *A*. hie- *S'* || 77 act. 2] actuum 2 *A*. *om D* | recepto] *om O* || 78 virgine] uirginæ *S'*. *praem* conversantes cum *D*. *tantum* cum *BO*. et *A* | matre] *BORS* <matre *S'*>. + dei *BO* | presente] *post* posuerunt *AB(O)RS*. *praem* ibidem *ABORS'*. ipsa ibidem *D* || 79 posuerant] posuerunt *ABORS*. + <ipsa *D*> ibidem presente *BRS*. ibidem predicantes *O* | quam diu expectauerant] *om S'*. *praem sententiam* et...Marie *BO cum D, in quo integer textus lg ut sequitur:* Et ad honorem ipsius Virginis Mariae, quam diu expectaverant, oratorium, seu Capellam in declivio Montis Carmeli, juxta fontem Eliae construxerunt et eam in Patronam elegerunt *D*. *tantum* et...quandiu expectauerant *A* | expectaverant] spectauerunt *R* || 80 ut] *praem* et *S'*. et sicut *D* | dicitur] dum *B*. habetur *O*. legitur *D*. *praec del* dictum A^{*} | dicitur...romanis] *inv* in Chr. R. leg. *D*. in cronicis habetur romanis *O* | cronicis] coronicis *A* | romanis] *om A* | empore] + tity et vaspasiani et 82 tempore] ad tempora *D* | titi et uespesiani] tyti et vespesyani *B*. t- et

---

§ 7- *76s Act* 2,5 « Erant autem in Ierusalem habitantes Iudaei, viri religiosi ex omni natione, quae sub caelo est ».

apostolorum, anno a passione * Dominj xlvij, regnante inperio romano, tempore Titi e Uespesianj, apud Jerusalem in Porta Aurea, vbi Anna et Joachim, Virginis Marie progenitores, se mutuo obuiauerunt, religiose concedunt et ibi ad honorem Virginis, vbj concepta fuit, ecclesiam fabricauerunt, et vna cum apostolis in quibuscumque regionibus fidem Christi predicauerunt.

Sequitur 2ª Clauis in qua agitur de plantulis et germine quod surgit ab ymo

< 8 > Nam < baptizatis >, supra ut prefertur, ab apostolis heremitis montis Carmelj, et dispersi<s> in monte et in Porta Aurea Jerusalem Deo famulantibus in Christi fide et apostolorum doctrina, accidit quod Baxilius Magnus, heremita dicti montis Carmelj, postmodum anno Domini cccxlpº per Marcum papam nacione Romanum facto episcopo Casarensi,[x] quibusdam magnis[x] sibi deuotis de dictis heremitis Regulam composuit, quam aliqui prefati montis tenuerunt

---

compendii || 81 passione] *compendium subobscurum* || 85 *quibuscumque* V
2 quod surgit] que surgunt *BOD* (*S'*): *utra lectio praeferenda incertum, cf l.* *20 || 3 baptizatis] *suppl ex BOS* (*cf AR*) || 7 cccxlpº] = 341 || 8 casarensi] *lg* cesariensi *cum R*(*A*) | magnis] *lg* magis *cum AR* || 18 qui-

---

R || 80s tempore... ap.] ipsi predicantes apostolorum *O* || 81 passione] natiuitate *D* | xlvij] 47 *BO*. xli *D* | inperio romano] imperij romani *BO* || 82 tempore] ad tempora *D* | titi et uespesiani] tyti et vespesyani *B*. t- et va- *AO* | jerusalem] jher- *AB*. hie- *S'* || 83 anna et joachim] *inv BOD* | joachim] -in *A* | virginis] *om BD*. beate *ORS'* | virginis...progenitores] *inv* prog. b. <virginis *A*> marie *ABORS'* | se] sibi *ABOD* | 84 concedunt] *concedunt A*. conscendunt *BO*. consederunt *RS* | virginis] *praem* ipsius *et add* mariae *S'* | fuit] fuerat *ABORS* || 85 fabricauerunt] -arunt *A*. construxerunt *D* | quibuscumque] cuj*uscunque A*. multis *BOS* || 86 regionibus] religionib*us A* | christi] + constanter *BOS* | predicauerunt] + &c. *B* || 1 sequitur] *om BOS* | 2ª clauis] *inv D* | in qua agitur] *om D* | de...germine] *inv D* || 2 quod surgit] que surgunt *BOD*. quae consurgunt *S'* | 3 Nam] *om D, cuius loco habet* igitur *post* baptizatis | baptizatis] *BOS*. bap[ta] *R*. Baptista *A*. + igitur *D* | supra] *om BOS* | heremitis] heremite *AO* || 4 dispersi] *R*. dispersis *BOS* | monte] *praem* eodem *D*. *add* eodem *BO* (eadem *O*) | dispersis in monte] *inv* in eodem m. disp. *D* | et[2]] *om BOS* || 5 jerusalem] Jher- *AB*. hie- *S'*. + in ciuitate Achon <acchon *S'*. ac[c]hon *O*> et in multis alijs locis terre sancte, de quibus sunt propter paganorum persecucionem iam deleti *BOS* | famulantibus] -b*us interl A*[1]. + atque ipsis <eius *O*> predicantibus *BOS* | christi fide] *inv OBS'* || 6 baxilius] basilius *ABORS* || 6-8 dicti...magis] *om D* (*cf BOS'*) || 6 dicti montis carmeli] *om BOS'* | dicti] -is *A* || 7 cccxlpº] cccxxxv *S'*. 1230 *B*. *om O lac alba relicta* | marcum] -chum *A* | romanum] romani *B* | ep. ces.] *inv et lg* cesariensis ep-us *A* || 8 episcopo] ep-us *A*. concilio *O*. consilio *BRS'* | casarensi] cesariensi *R*. (-is *A*). necesariensi *BOS'* | magnis *BOS'*. magis *AR* | de dictis] *om BORS* | de] et *A* || 9 prefati] -facti *A* | heremite] h-a

heremite, juxta Elie et Elysei uestigia, qui primo dictum inhabitauerunt montem, quorum isti sequaces et imitatores fuerunt.

< 9 > Anno uero ccc octuagesimo Adrianus primus nacione Romanus, pontificatus sui anno 8, assu<m>psit in patriarcham Jerosolimitanum fratrem Johannem heremitam Ordinis dicti montis Carmelj propter ipsius sanctitatem; qui dictus frater Joannes patriarcha omnibus heremitis montis Carmelj dictam Regulam Basilij tradidit obseruandam; nullum tamen eis dedit in maiorem, sed juxta eis datam Regulam et conscientiam bonam, quibus [x] Deo famulabatur. Et [x] steterunt usque ad annum Dominj M [m] quinquagesimum tercium; et interim ab infidelibus multa passi sunt fratres.

< 10 > Anno uero Dominj M [o] nonagesimo nono, tempore Urbanj 2 [i], capta ciuitate Jerusalem a Christianis et remanente ibidem

---

bus] *quibus V cum ABR: lg* quilibet *cum OS* || 19 et] *scr* & *et superius dextrorsum fere c: cf cet* || 20 tercium] *in litura* V[2] || 23 dominus V: *semper cum S legimus, cum hoc tempore* domnus *iam esset desuetum* || 27

O videtur, dein prob* h-e O[c] || 10 elie] helye *BS'*. helie *AO* | elysei] Eli- *D*. helisey *A*. helyzey *A*. helyzei S . helizei *B*. helezei *O* | primo] *praem* ut praefetur *S'*. *idem add BD*. vt fertur *add O* | inhabitauerunt] -arunt *O* || 11 isti] O[c] *in mg int* (*in textu O** i[i] = ibi *exp*) || 12-15 anno...patriarcha] Processu autem temporis, Frater Ioannes, Eremita dicti ordinis Carmeli, assumptus in Patriarcham Jerosolymitanum *D* || 12 Anno...octuagesimo] Processu autem <vero *O*> temporis *BOS'* (*cf D*) | ccc] M°. *R*. Mille.[mo] *A* (*seq* lxxx°) | adrianus] + papa *BOS'* | nacione] ra- *A* (*!*) || 13 pontificatus] pontificij *B* | anno 8] *inv O* | jerosol-] Jhero- *ABR*. hie- *S'*. -ly- *D* || 14 joannem] Joh- *A* | ordinis] *AD*. *om BORS'* | montis] *om D* || 15 propter...sanctitatem] *om D* | propter] + maximam *O* | sanctitatem] + maximam *ABS* (*cf supra O*) | joannes] Joh- *ABO* | patriarcha] + fratri <frater *S'*> Caprasio <Ca- *vel* cam- *B ?*. Gaprasio *S'*. tarpassio *O cum* ar *corr et incerto*> suo discipulo <*inv D*> dilectissimo *BOS* || 16 omnibus] ceterisque *BOS* || 16s dictam...maiorem] *corr et lac plures in O* || 16 dictam] dictorum *O*. *om D* | basilij] *in ras* O[c]. *om D* || 17 tradidit] tradit *A*. *lac 2/3 lt praec in O* | nullum...sed] *om D* | nullum] nullam *OB* | tamen] *tamen corr* O[c]. *seq lac 5/6 lt O* | eis dedit] *inv O et seq lac 9/10 lt* || 18 eis datam regulam] *inv* r. eis d. *BOS* | et] eis *A**. ei A[c] | conscientiam bonam] *inv D* | quibus] *ABR*. quilibet *OS* || 19 et] *incertum in V*. *bis B*. tunc *O*. + sic *BRS* | ad] *om O* || 19s M[m] quinquagesimum tercium] 1023 *B*. 1053 *O**. 1032 B[c] *in mg int*. 1099 *RD* (*sed cf l. 3*). millessimum nonagessimum *A* || 20 interim] *om D* | passi] passa *B* | fratres] patres *B*. *praem* dicti *ABRS* || 21-35 *hic incipit codex L, qui de s. Bertoldo haec compendiose tradit:* Primus prior generalis fuit frater Bertoldus, quem constituit dominus Aymericus Malafayda patriarcha Antiochenus, legatus sedis apostolice, anno Domini m°xcix°, sub cuius regimine permanserunt in monte Carmeli xxxii annis. Eratque dictus frater Bertoldus nepos supradicti dominus <*!*> Aymerici, qui ex devotione ordinem intraverat adultus. || 21s anno...21] *om D* || 21 anno uero domini] *om O* | uero domini] *inv B* | M° nonagesimo nono] 1053 *B*. 1053° *O* (*sed in O* prob ad l. 1 pertinet, omisso haplographiae causa huius sententiae initio*). millesimo.liii. S': *cf* m°xcix *L* || 22 ciuitate jerusalem]

duce Gaudofrido, fratre Roberti comitis Flandrensis, dominus Aymericus Mala Fide, nacione Lemouicensis, patriarcha Antiochenus, qui cum multis alijs venerat legatus sedis apostolice in succursu Terre Sancte, fratrum de Carmelo uidens sanctitatem, omnes in vnum congregauit, et fratrem Bartoldum nepotem suum, qui causa deuocionis Ordinem iam intrauerat, eis per omnium eleccionem assignauit in priorem, curam omnium ei* dans, cui obedientiam omnes promiserunt; addens in Regula Baxilij, quam prius susceperant, quod semper vnum haberent priorem, per consensum omnium uel maioris partis electum, cui omnes obedientiam promictant. Et iste prior Bertoldus fuit primus rexitque 3ijbus annis, et postea in pace quieuit

---

intrauerat] + diu *exp* V^1 || 29 ei] eis V^1 *ex incerto* V*: *iuxta contextum emendavimus* || 31 *in V consensum* || 32 bertoldus] *e* bernardus *corr videtus* V^1 || 33 3ijbus] = triginta duobus

---

inv R. ciu- Jher- *AB*. ciu- hie- *S'* | et] eciam *RA* (eciam *scr* ettiam) || 23 duce] *praem* pro *BORS* | gaudofrido] Gundofrido *B*. gundofredo *S'*. godofrido *R*. godefrido *OD*. gaufrido *A* | roberti] roberto *AODB*(Ru-) | comitis] comite *AORD*. -i *B* | flandrensis] -si *BOD*. flandren. *R*. flandiensis *A* (*V ?*). flaudinensi *S'* || 23s dominus aymericus] domino Aymerico *BO*(Ey-) || 24 mala fide] mala feda *RS'*. male fida *O*. Malafeda *B*. Malafayda *AL*. Malafaida *D* | nacione] *om OD* | lemouicensis] *O*. lemonicen. *S'*. lenionicen. *B* (*in* i^1 *est punctum*). lemonjen. *A* | antiochenus] antiochenes *BO*. anthiogenus *A*. anthiothec. *R* (c *incertum*) || 25 multis alijs] *inv O* | in] *om AR* | succursu] succursum *BOS'*. sub cursu *A* || 25s in...sancte] *om D* || 26 de carmelo] Carmeli *ABORS* (car. *S'*) | omnes] *omnis A* || 27 *inv* nepotem s. fr. B. *BOS*. + virum religiosum sanctum et famosum *O* | bartoldum] ber- *BSL* (*O in compendio*). Brocardum *R*. Bogardum *A* | qui] + iam *ABORS* || 28 iam] diu *ABOS*. diu ante *R* | intrauerat] + iam V*, *sed del* V^1 | omnium ei] *inv BS*. + fratrum *BOD* || 29 ei*] ei *A* | dans] tribuens *BOS*. + et concedens *BOS'* | cui...promiserunt] *om BO* | omnes] *om A* || 29-33 cui...primus] *om D* || 30 addens] fratrem...suum] *inv* nepotem s. fr. B *BOS*. + virum religiosum sanctum et addensque *BOS'* | in regula] regule *BO* | prius] primus *A* | susceperant] susceperunt *O* || 31 vnum haberent] *inv O* | haberent] h*abe*ant *A* | priorem] *om O* | per consensum] *ARS'*. *pro* consensu *BO* | maioris] maiorum *A*. + et sanioris *OS'*. et senioris *B* || 32 electum] eleccionem (?) *A* | obedientiam] + debitam et deuotam *BOS'* | promictant] -itant *A*. promittent *R*. promitterent *BOS*. + secundum <2m *BC*> qualem <quale *O*> vero sacre <*in O seq lac 6/7 lt*> particule addicionem omnes <*om BO*> predicto fratri <fratre *B*> Bertoldo debitam obedientiam promiserunt *BOS'* | prior] + frater *AR* | bertoldus] Brocardus *R*. Bogardus *A* || 32-35 et iste... miracula] *totum aliter BOS'*: Sub cuius obediencia <ob-am *OS'*> 27. <xxxxv *S'*> annis manserunt: per quem deus tam in vita quam in morte multa fecit miracula || 33 primus] + prior *R* | rexitque] et rexit *A* | rexitque...annis] qui praedictum Ordinem 45 annis rexit (*cf S'*) *D*. + in magna sanctitate *D* | 3ij] 27 *BO*. 45 *S*. xxvij *R* (*cf V infra de s. Brocardo l. 45*) || 34

et in predicto monte Carmelj est sepultus; et faciebat multa miracula. ||

< 11 > Anno uero Dominj M°cxxxj fuit factus prior frater Cirillus, nacione Grecus, qui post fuit sanctus, et incepit regere tempore Innocencij 2[1]. Jste est ille Cirillus qui uisionem scripsit abbati Joachim; et rexit 22 annis et post per Adrianum papam 4[m] nacione Anglicum factus fuit patriarcha Jerosol< i >mitanus. *f. 18*

predicto monte] *inv AR* | et ...sepultus] *om D* | carmeli] *praem* montis *R* | est sepultus] *inv R* | et...miracula] per quem deus...miracula *ut supra* (l. *32-35*) *BOS'D*, *qui addunt:* Quo mortuo et in predicto monte Carmeli sepulto, fratrem Borghardum <Brochardum *S'*. Broc- *OD*>, virum sanctum et religiosum, in priorem <i. pr. *om O*> vnanimiter prefecerunt, ei obedienciam debitam <*om S'*> promittentes *BOS*. *Sequitur in S' notitia de Cyrillo* (*V* § *11*); *in BOD autem notitia de Brocardo uberius evolvitur:* Quo eis presidente, patriarche <p-a *BO*> Jherosolimitano <Jerosoly- *D*. Jerosolimitanus *O*> domino <Domino *D*. *BO compendio*> Alberto <*om BO*> proposuerunt, quod a tempore quo predictus patriarcha Aymericus <Ay-tus *BO*> eos omnes sub cura vnius prioris per obediencie vinculum colligauerat <-uerunt *O*>, ipsi desiderabant viuere <viro *O*> in monasterio, sub obediencia religiose <*om O*> vite solitarie per Helyam <heli- *O*. Eli- *D*> institute. Jdeo, priusquam in eo includerentur, obnixe requirebant a <*om O*> predicto patriarcha Alberto, vt juxta propositum eorum traderet <tradidit *B*> eis de quibusdam articulis, per eos unc sibi oblatis, breuem vite formulam, quam in posterum tenere deberent: quam eis tradidit <condidit *D*> et predicto priori Borghardo <Brocardo *OD*> direxit, secundum quod habetur in < + nostra *D*> regula <*inv* in n. r. hab. *D*> fratrum carmelitarum <fr. c. *om D*>. Jste autem frater Broghardus <Brocardus *OD*> 33. annis <annos *O*> rexit <direxit *D*> ordinem; et demum in pace quieuit et in monte Carmeli est sepultus: vbi tam in vita quam in morte per eum deus multa fecit miracula <mirabilia fecit *O*>. *Hic desinit O, cui series subnexa legitur 22 priorum generalium a Bertoldo ad Johannem Faci, omisso Bartholomeo de Roquali quam post* § *35 integram in hoc apparatu inserendam censuimus, passim eam laudaturi* || 36-38 *post notitiam de s. Brocardo, qui hac ratione immediatus s. Bertoldi successor offertur, ponit S, consentientibus BO* || 36-40 *notitiam retractatam praebet L:* Secundus prior generalis fuit frater Cyrillus natione grecus, qui visionem sibi de celo missam abbati Joachim trasmisit. Rexit ordinem in dicto monte Carmeli xxvii annis factusque fuit patriarcha Jerosolimitanus per Adrianum papam quartum || 36 *est 2[us] prior iuxta ALRV, sed 3[us] iuxta reliquos textus* | Anno... M°cxxxj] *om* L | uero domini] *inv B* | uero] *om RS'* | fuit] *ante* frater *L* | factus] *om L* | cirillus] Cy- *BLD*. -ilus *A* | 37 post] postea *ABS'* | fuit] *praem* effectus *B* || 37s qui...cirillus] *om L*. ...iste fuit sanctus *tantum D*(*W*) || 38 innocencij] + pape *BS'* | 2[1]] + ordinem *B* (*statim seq* quem rexit... *B*) | ille] + sanctus *BS'* | cirillus] Cy- *B*. -ilus *A* | uisionem] + sibi per angelum in missa factam *BS'*. sibi factam per Angelum in missarum solemniis *D*. sibi de celo missam *L* | scripsit] transmisit *post* Joachin *L* || 38-40 abbati...jesorolimitanus] *om D* || 39 rexit] + ordinem in dicto monte Carmeli *L* | 22] 27 *BRL* | post] postea *AR*. *om L* | 4[m]] *om A* || 39s et[2]...jeros.] *om B* (*cf l. 38*) *S'* | per...jeros.] *inv* factusque f. patr. ier. per... *L* | nacione anglicum] *om L* || 40 factus] *om R*. *praem* dictus

< 12 > Tercius prior fu<i>t frater Boccardus, nacione Lombardus, anno Dominj M°.c.lvj. qui Regulam Baxilij, prius susceptam, ab Alberto Jerosolimitano, legato apostolicae < ..... >; et dictus Albertus Regulam correxit ⌜ tempore ⌝ Allexandri pape tercij nacione Tuscij, pontificatus sui anno 5. Et rexit xxvj annis.

< 13 > 4us prior generalis fuit Alanus, nacione Brito, et ˣ in

42 M°.c.lvj.] vj *corr, superius tribus punctis extantibus* (*ex* iij *?: sed* j>vi *emendatum est*) || 43 <...> *suppl Brocardum Regulae correctionem petiisse: incertum utrum pluribus lin iuxta S an paucis verbis, v. g.* <recepit> *iuxta BS* || 44 tempore] *interl* V^1 *supra* et, *quod erasum legitur* | allexandri] + *erasum* 3^{ij} | pape] e *ex* a V^1 (*scr* papæ *ex iuxtapositione*) || 45 5] *supra inter lin aliquid evanidi perspicitur* || 46s in tempore] *lg* incepit *cum LR* (*compendium mendose so-*

frater cyrillus *A. idem add R* | jer-] Jher *A.* ihe- *R* || 41-45 *cf l. 32-35; hic tam BS' quam D notitiam ponunt de Bertoldo* <II>, *breviorem D productiorem BS', ut sequitur:* Quartus < + uero *S'*> prior generalis fuit frater Bertoldus nacione lumbardus <lo- *S'*>, qui anno domini 1158 regulam Basilij a patriarcha Alberto sedis apostolice legato correctam < + adinstar praedecessorum suorum *S'*> recepit; quam Allexander <Ale- *S'*> papa iij^{us} nacione thuscus pontificatus sui anno 5° confirmauit. Jste autem <*om S'*> prior generalis ordinem 26. annis laudabiter rexit <*inv* ord. laud. r. xxvi a. *S'*> *BS'*. Quartus Prior Generalis fuit Frater Bertholdus, natione Lombardus, qui Ordinem laudabiliter rexit *D. Exinde ab Alano usque ad finem priorum generalium series in BOS' et D unitate excedit eam quae in ALRV legitur, ut in sequentibus suo quoque loco animadvertetur. Attamen notitiam de Bertoldo* <II> *in BS' eamdem esse ac de Brocardo in V (ALR), et D convenientiam advertisse ao difficultatem, solis fere nomine ac numero servatis, in serie solvisse, satis patet: quare ad notitiam de Brocardo varias lectiones ex notitia de Bertoldo* <II> *iuxta BS' et D adnotare placuit* || 41 tercius] quartus *BS(O).* + uero *S'* | prior] + generalis *ABLRS* | boccardus] brocardus *L.* bertoldus (Berth- *ARD*) *ABRSO* | lombardus] lu- *BO.* lon- *A* || 41s nacione...M°clvj] *om L* || 42-45 anno...anno 5] *om D* || 42 anno] *praem* qui *BS'* | M°clvj] 1158 *A*(mjlle^{mo} clviij^{o})*BRS'* | qui] *om BS'* (*cf supra ad* anno) | baxilij] =*R.* Basi- *AB. om L.* + recepit *B.* recipit *A* | prius] primus *A. om BS'L* | susceptam] succe- *A.* suscepit *L. om BS'* (*sed cf infra* recepit *BS'*) || 43 ab] a *BS'* | alberto] beato *A. praem* patriarcha *B.* + patriarcha *LS'* | jerosolimitano] Jher- *A. om BS'* | legato sedis apostolice] *inv* s. a. l. *ABS'* a. s. l. *L* | legato] legatus *A* || 43s et...regulam] *om S'* || 43-45 et... anno 5] quam regulam <*om BLS'.* + confirmauit *R*> Alexander papa tercius <*inv R*> nacione tuscus <th- *B*> confirmauit <*om BRS'*> pontificatus sui anno quinto < + confirmauit *BS'*> *BLRS'*: *variatio fere unice e positione verbi orta est* || 44 correxit] correctam *BS'.* + ad instar predecessorum suorum *S'.* + recepit *BS'* | tempore] et *A. om BLRS', et in sequentibus BS' cum LR conveniunt* | allexandri] ale- *BLRS'.* alexandro *A* | pape tercij] *inv* tercius papa *A* || 45 tuscij] tuscus (*scr* -st-) *A* | et] *om L.* Jste autem <*om S'*> prior generalis *BS'.* Qui *D* | rexit] *praem* ordinem laudabiliter *S. add* ordinem *L* | rexit...annis] *inv et add* ordinem 26. annis laudabiliter rexit *B* | xxvj annis] *om D* || 46 4us] quintus *BS(O).* + uero *S'* | fuit] + frater *ABLRS* | in tempore] *om S'.* incepit *ALR* (*cf S' l. 47*). qui *B* || 46-49

§ **12**- *44s* cf. *Const* 1/6 ed. 14.

tempore ' anno $M^{o}c8^{mo}$ quarto, tempore Lucij pape 3. Tempore huius Innocencius papa 3. confirmauit Regulam Ordinis, pontificatus sui anno p^{o}.

< 14 > 5us prior generalis fuit Symon Stoh, nacione Anglicus, anno Domini $M^{o}cc^{mo}$, tempore Innocentij 3. anno suo 3°; et rexit Ordinem quinquaginta annis et in etate centum annorum obijt, multis clarens miraculis; sepultus Burdegale.

< 15 > Tempore istius sancti Symonis sanctus Lodouicus rex Francie duxit fratres de monte Carmeli in Franciam, quia aliqui magis perfecti ibi, non obstante paganorum seuicia, remanserunt, et primum conuentum fecerunt juxta Marsiliam.

< 16 > Tempore uero huius sancti Symonis multi summi pontifices Regulam nostram confirmauerunt, scilicet [^{x}] Honorius 3us Romanus nacione, anno Domini $M^{o}c^{ij}xvj$, pontificatus sui anno p^{o}.

---

lutum) || 50 symon] y; *V*¹ *ex* i || 53 sepultus] + est *cum BL et iuxta ipsium V pluries(l. 83. 88. 111. 115. 120. 126. 134. 138. 146.) deinceps?* | burdegale] *lg iuxta R* || 59 [^{x}] *del compendium* gregorius *V*¹ || 60 $M^{o}c^{ij}xvj$]

---

et in... p^{o}] *om D* || 47 anno] + domini *ABLRS'* | lucij] -ci *A* | 3] + incepit ordinem regere, quem .16. annis rexit *BS'* | tempore huius] cuius tempore *BS'* | huius] istius generalis *ALR* || 49 p^{o}] + rexit ordinem xxii annis *L*. iste generalis sepultus est <*om B*> in conuentu Colonie prouincie Almanie inferioris <*inv et lg* ale- *S'*> *BS'*. qui sepultus quiescit in conventu Coloniae Provinciae Alemaniae inferioris *D* || 50 5us] sextus *BS(O)* | fuit] + frater *ABLRS* | symon] Si- *DV** | stoh] stah (*videtur*) *A*. Stoch *S'*. Stok *B*. Stok *O*. Stock *D*. Stochius *L*. *om R* | anno] *praem* qui *BS'* || 31 anno... 3°] *om* D | innocencij] + pape *B* | 3°] + ordinem incepit regere (*inv* i. r. o. *S'*) *BS'* | et] quem *BS'*. qui *D* || 51s et... annis] *inv* quem <qui + Ordinem *D*> 50 laud. rex. a. *BD* || 52 ordinem] *om BS'* | quinquaginta] laudabiliter *praem S'*. *add BD* | et... annorum] in anno centesimo aetatis suae *D* | obijt] obit *A* || 53 clarens] clarus *LS*. claris *AR* | miraculis] + in vita pariter (*om ALRS'*) et in morte *ABLRS*. + et *R* (*post del* fecit) | sepultus] + est *ABL*. sepultusque est *S* | burdegal*is*] Burdegalis *L*. in conuentu Burdegalensi *BS*. in conuentu Burdegale (-i *A*) *AR*. + et adhuc facit miracula *L* || 54 sancti] *om BS* | symonis] Si- *AD* | lodouicus] lodewi- *B*. Ludo- *LRS* || 55 duxit] + aliquos *L* | carmeli] *om R* | franciam] francia *A* | quia] qui *L*. et *BS* || 55s quia... perfecti] qui aliqua magna perficientes *L* || 56 ibi] *om AB* | seuicia] + ibi *B*. ibidem *A* | remanserunt] -rant *A* || 57 conuentum] + dicti fratres *L* | marsiliam] marciliam *R*. marcilliam *A*. Massiliam *L*. + scilicet in aquis latis *R*. scilicet in Aquilatis *AL*. scilicet in aquelatis *B* || 58 uero] insuper *BS*. *om ALR* | huius] istius *LD*. *om ABR* | summi] *om D* || 59 nostram] *om ABLRS* || 59-63 scilicet...p^{o}] *om D* || 60 romanus nacione] *inv L* |

---

§ 13- *48s* cf. *Const* 1/6 ed. 14.
§ 16- *59s* bulla « Ut vivendi normam » 28/1 1226 in *BlC* I 1^{a}-4^{b}: datum

Bullam uidi ego Johannes in Tholosa. Jtem Gregorius no< n >us nacione Campanus eamdem confirmauit anno Domini M°[^{x}]c^{ij}xxvij, pontificatus sui anno p°. Anno uero M°ccxlv < cum > propter paganorum insultus fratres in heremis Terre Sancte, quantumcumque essent perfecti, stare non possent, frater Symon predictus, qui uenerat propter insultus et aliquos conuentus receperat, misit ad dominum Innocencium 4^{m}, qui Concilium in Luduno celebrabat, fratres Raynaldum et Petrum clericos, ut Regulam eis datam et jam confirmatam sedes apostolica modificaret quantum ad aliquas clausulas, maxime quantum ad habitacionem in uillis prohibitam; quam mitigacionem papa commisit domino Ugoni presbitero cardinali tituli Sancte Sabine; quam Regulam mitigatam prefatus papa anno Dominj M°ccxlvij confirmauit, pontificatus sui anno quinto.

< 17 > Sextus prior fuit frater Nicolaus nacione Gallus, anno

---

= 1216 || 61 Jtem] *hic in V initium pericopae* || 62 [^{x}] *litura: videtur* ccc, *inter lin autem incerta lectio, probabilius tamen* mo | M°c^{ij}xxvij] = 1227 || 63 <cum> *suppl iuxta A (D) sensu exigente* || 74 prior] + <generalis> ? (*iuxta l. 44. 50. 84. 107. 112. 116. 122; sed contra l. 32. 36. 41. 74. 89. 127, additis l. 130. 135. 139. 143. 147. 151. 156. 161. 165. 171,*

[^{x}] *om S'* || 61-63 bullam...anno p°] *om B* || 61 bulla... tholosa] Bulla est Tholose *L* (+ *cf infra*) *S'*. *add*^{2} et lodon. *S'* | ego] + frater *AR* | tholosa] + nec <met. *A*> habet ultra <+ vnum *A*> medium pedem in longitudine et quartam partem pedis in latitudine <altitudinem *A*. *inv* in lat. q. part. ped. *L*> *ALR* | nonus] novus *L* || 62 eamdem] regulam *S'*. *om A* | anno] *praem* cum *D*. *add* domini *BRD* || 63 anno vero] *inv D* | M°ccxlv] 1245 *B*. m.ccxv. *S'*. 1247 *D* | <cum>] cum *ALR* || 63s paganorum insultus] *inv B* || 64 terre sancte] *inv R* | quantumcumque] *breviatum incerte lg A* || 64-66 in heremis... receperat] coacti fuissent terram promissionis dimittere et iam plures conventus recepissent *L* || 65 frater] sanctus *BS* | symon] *om D* | qui] *om R* || 65s qui... receperat] volens huiusmodi insultibus obuiare atque <et *D*> fratrum animos quietare eisque pacis commoda procurare *BS* || 67 innocencium] + papam *BD* | concilium] consi- *BR*. + generale *L* | in luduno] in lugduno *ABLRS'*. Lugdunense *D* | concilium...cel.] *inv* in l. c. cel. *S'* | raynaldum] -us *A*. Reginaldum *S'*. Rey- *D*. Reynhardum *B*. Raymundum *L* || 68 iam] eciam *BS* || 69 aliquas clausulas] *inv A* || 70 ad] *bis, dein* ad^{1} *del A* || 71 ugoni] hu- *ABLRS* | presb. card.] *inv BD* | tituli] titulo *B*(ty-)*D* || 71s presb...sabine] *inv* tit. s. sabinae pr. card. *S'* || 73 confirmauit...quinto] *inv et add* pont sui a. q. apostolica auctoritate <*inv S'*> confirmauit *BS* | pontificatus] *om A* || 74 sextus] septimus *BS(O)* | prior] + generalis *ABLRS* | nicolaus] nicho- *ALO*. alanus *R* | gallus] *L*. gallicus *BRSA* (gali-). + qui *BS'* | anno] *om D*. + domini *BLR* ||

---

erratum videtur ex *Const* 1/6 ed. 14 (= 1217 a. 1°) || *61-63* bulla « Ex officii nostri » 6/4 1229 in *BIC* I 4^{b}-5^{a}: quoad datum cf. *Const* 1/6 ed. 15 (= a. 1°) || *72s* bulla « Quae honorem Conditoris » 1/10 1247 in *BIC* I 8^{b}-11^{a}.

M^{o}c^{ij}l^{o}*; et rexit Ordinem 19. annis. Tempore istius fuit confirmata regula per Alexandrum 4^{m} nacione Campanum anno M^{o}c^{ij}liiij, pontificatus sui anno p^{o}. Bulla est Brugis et in Monte Pesolano * et in Colonia. Jtem tempore huius dictam Regulam confirmauit Vrbanus 4us nacione Gallicus anno M^{o}c^{ij}lxj, pontificatus sui anno p^{o}. Bulla est Tholose, Monte Pesolano et Colonie.

Eamdem Regulam confirmauit Clemens 4us nacione Prouincialis anno Dominj M^{o}c^{ij}lxv, pontificatus sui anno p^{o}. Et iste generalis obijt xx die aprilis et est sepultus in Maiorica.

---

de quibus cf l. 130; additioni autem ceteri textus favent) || 75 M^{o}c^{ij}l^{o}] = 1250°: *scr quidem* c^{iij}, *puncta autem super* i *duo tantum, ideo lg ut posuimus, ut et contextus exigit* || 76 campanum] campan^{m} V^{1}, *corr* m *ex* s | M^{o}c^{ij}liiij] = 1254 || 77 p^{o}] p *corr* | pesolano] *corr iuxta l. 80 ex* pesolanon(ensi ?): *vel potius mera postremae syllabae repetitio ?* || 79 M^{o}c^{ij}lxj] V^{1} = 1261: *post* M^{o} *erasum* cc^{iij} (*insuper* c^{2} *expunctionis tentamen praesefert*) || 80 monte pesolano] *praem* in *ut* l. 77 *?* || 82 M^{o}c^{ij}lxv] = 1265

---

75 M^{o}cc^{ij}l^{o}] mille.^{mo}ccl^{o} *A. om D.* + incepit regere ordinem *BS'* | et] *om L* | et... annis] quem <qui + ordinem *D*> annis <annos *D*> rexit .19. <*inv BD*> et ultra *BS.* + Demum vero renunciauit officio <-um *D*> <se *del B*> ad heremum se transferens, vbi solitarius vitam ducens <*inv et mutat* vit. d. solitarium *D*>, flebilibus vocibus ordinis statum descripsit, ut liquet perspicue in suo tractatu, qui sagitta ignea intytulatur <-ti- *D*>. 2° (secundâ *D*> vero die mensis Aprilis clarens maxima sanctitate ab hac luce migrauit et in Amayta <Auriaca *D*> tumulatur *BD* | istius] illius *B.* cuius *S'.* + generalis *BL* || 75-82 Tempore...p^{o}] *om D* || 76 alex-] alle- *B* | anno] + domini *ABRS'* || 77 est] + in conventibus *L* | brugis] burgis *A* | et] *om S'* | monte pesolano] m. pessulano *ABRS'.* Montepessulis *L.* + in conuentu *AR* || 77s brugis...colonia] *inv* colonie, brugis et in monte pessulano *B* | in monte pesolano et in colonia] *inv* Coloniae et in M. Pessulano *S'* || 78 colonia] coll- *A* | item tempore] Tempore insuper *BS'* | huius] istius *ABLRS'* | vrbanus] + papa *BS'* || 78-80 Item...colonie] *om B hic (sed post l. 82 refert)* || 79 gallicus] gali- *A* | anno] + domini *ABRS'* | M^{o}c^{ij}lxj] M^{o}cc.xv *R* || 79s bulla ... colonie] *om B* || 80 monte... colonie] *inv* Col. et in M. Pessulano *S'* | m. pesolano] M. Pessulano *S'.* Montepessulis *L.* m- pess. *A. praem* et in *A* | et colonie] et collo- *A. om L* || 79-82 bulla...anno p^{o}] *om R* || 81 eamdem] Eadem *A.* Tandem *S'* | regulam] -la *A.* + tempore istius generalis *BS'* | clemens] chomens *A.* clæmens *S'* | nacione prouincialis] *inv BS'.* n- prouincie *A* || 82s 2° <secundâ *D*> vero die mensis Aprilis clarens maxima sanctitate ab hac luce migrauit, et in Amayta <Auriaca *D*> tumulatur *BD* (*cf ad l.* 75) || 83 xx] 2 *BD* | aprilis] *praem* mensis *ABD* | est sepultus] tumulatur *BD* || 14 maiorica] Amayta *B.* aurayca *AS'R* (anrayca). Auriaca *D.* in conventu Auryce *L.* + extra villam ubi solebamus habere conventum, quia modo sumus

---

§ 17- *75-77* bulla « Cum a nobis petitur » 3/2 1256 in *BlC* I 15^{b}-16^{a}: datum solus Grossi praebet huiusmodi || *78s* bulla « Cum a nobis petitur » 22/5 1262 in *BlC* I 27^{b}: datum Riboti VIII 8 n. 394 p. 90^{b} tantum praebet, sed exactum || *81s* si est specialis Regulae confirmatio, bulla nunc est ignota || *83* « Maiorica »: certe legendum « Auriaca » cum *D* (cf. etiam ceteros).

< 18 > 7us prior generalis fuit frater Randulfus nacione Alamannus, M^{o}c^{ij}lxx^{o} in capitulo Parisius celebrato electus, in Natiuitate Beate Marie. Rexit tribus annis; postea resignauit officio, et posuit se in contemplacione in conuentu Aluncij Anglie, et ibi sepultus est.

< 19 > 8us fuit frater Petrus de Amiliano nacione Rutinensis, electus in capitulo Burdegal*ensi* M^{o}c^{ij}lxxiij in Epiphania. Rexit xix annis. Tempore cuius Gregorius papa x nacione Lonbardus, celebrauit Concilium Ludon*ense*, M^{o}c^{ij}lxxiiij, et reuocauit omnes ordines mendicantes post Concilium Lataranense adinuentos, quia approbati per sedem apostolicam non erant; Ordinem uero Beate Marie, quia Concilium Lateranense per magnum tempus precesserat

---

|| 85 M^{o}c^{ij}lxx^{o}] = 1270: *prob praem* <anno> *vel* <anno Domini>, *cum ceteris textibus, ante temporibus notas, sicque deinceps semper; insuper* electus *prob ante* in capitulo *ponendum* (*cf l.* 90) || 86 rexit] *cf l. 33* || 90 burlegalensi] *lg ut BS* | M^{o}c^{ij}lxxiij] = 1273: *praem* <anno> *?* (*cf l.* 85) | rexit] *cf l. 33* || 92 ludonense] *lg cum ABLRD* | M^{o}c^{ij}lxxiiij] = 1274:

---

infra villam *L* || 84 7us] Octauus *BS(O)* | randulfus] radulfus *AL*. Radulphus *RS'O*. Rudolphus *BD* | nacione] *bis R* | alamannus] -manus *A*. Alemanus *LS* Almanus *BR*. Almannus *O*. + anno domini *BLRS* || 85 M^{o}c^{ij}lxx^{o}] mille.^{mo}cclx. *A* | parisius] Parisis *D*. P-iis *L* || 85s electus...marie] *inv* in...electus *D* || 86 rexit] *praem* qui *BS*. + ordinem *BRS* | postea] et demum *BS* | officio] officium *S'*. *om D* | et posuit] ponens *BD*. ponensque *S'* || 86s beate...contemplacione] *om A* | 87 aluncij] alnuicij *AR*. al*nvyci* *O (?)*. Alnevici *L*. Alnewici *B*. Alnewicensi *D*. Aluelbyci *S'* | anglie] *praem* prouincie *ABLRS* | ibi] ibidem *D* || 87s sepultus est] *inv BS* | 89 8us] Nonus *BS(O)*. + prior generalis *ABLRS* | de] *om A* | amiliano] *LRS*. *B incerte lg (duo videtur* mm, *quorum super priore est signum compendii pro* e *vel* er). milliano *A*. annuliano *(?) O* | rutinensis] *B*. ruthinen. *R*. Rutenensis *LD*. rutun. *S'*. Rutumensis *A*. rutiniens. *O*. rithinen. *R* || 90 burdegalis] Burdegalensi *B*(-len.)*S*. burdeg. *R*. Burdigale *L*. Burdugalj *A* | Mc^{ij}lxxiij in epiphania] *inv et add* in ep. <Ephya *B*. epie *A*, *utrobique cum compendio*> domini anno domini <*om D*> 1273 *ABLRS* | rexit] *praem* qui ordinem *BS*. *praem* et *L*. *add* ordinem *ALR* || 90s xix annis] *inv L*. 10 annis *BS'*. + et ultra *BS* || 91 cuius] istius *ALD*. vero istius *BS'* | gregorius papa] *inv A* | papa] + 10 <10us *B*. x.^{us} *A*. .x. *S'*> *ABS'*. decimus *LR* | lombardus] lu- *AB* || 92 concilium] consi- *BS'* | ludonense] lugdunense *ABLRD*. l-sis *S'*. + anno domini *ABLRS* | et] in quo *BS* | omnes ordines] *inv L* || 93 concilium] consi- *BS'* | lataranense] late- *BLRS*. lateranensen *A* | adinuentos] ad inventos *L*. adinuenti *B* | quia] qui *BLS* || 94 approbati] probati *A* | apostolicam] *om B*. + ante *B* | uero] *om ALR*. + fratrum *ABLRS* || 95 marie] + de monte Carmeli <car. *S'*> *BLS* | quia] qui *ALS* (*? B, in quo compendium videtur lg* quod) | concilium] consi- *B* | lateranense] lateranensen. *A* | magnum] maximum *ABLRS* | precesserat]

---

§ 18- *85s* cf. *Annotat.* 194.
§ 19- *90* cf. *Annotat.* 194 || *91-95* cf. « Unam ex constitutionibus »

et per multos summos pontifices approbatus fuerat, in statu solido uoluit eum permanere, ut continetur in VIº libro Decretalium, titulo de Religiosis < ...? >.

< 20 > Jtem tempore huius generalis Regulam confirmauit Honorius 4us nacione Romanus, Mºc^{ij}lxxxvj, pontificatus sui anno 2º. Et tempore ipsius assu< m >psimus capas albas, dimissis barratis, in capitulo generali in Monte Pesulano, in festo Magdalene; et istud confirmauit postea Bonifacius 8us, et bulla est Parisius.

Jtem tempore eiusde< m > confirmauit Regulam Nicolaus 4us, nacione Lonbardus, anno primo sui pontificatus, Mºcc^{ij}lxxxviij. Bulla est Colonie. ||

---

praem <anno> ? (*cf l.* 85) || 98 <... ?>: *saltem* <domibus> *iuxta L*: *cf apparatum* || 100 Mºc^{ij}lxxxvj) = 1286: *praem* <anno> ? (*cf l.* 85) || 102 istud] *iuxta compendium* istus *V* || 105 Mºc^{ij}lxxxviij] = 1288: *praem* <anno

---

precesserant *B* || 96 approbatus fuerat] *inv S'*. approbatj <j *corr videtur*> fuerant *B* | fuerat] *alias sententias unus heic D inseruit:* in suo statu concessit permanere, donec de ipso aliter fuerit ordinatum per eundem, vel alios suos successores. Quam ordinationem postea fecit Bonifacius Papa VIII, qui totam illam suspensionem: Donec de ipso etc. abstraxit, et praedictum Ordinem (*seq* in solido statu...) | statu solido] *inv BD* | solido] solito *S'* || 97 eum] eos *AL*. *om BRS* | permanere] permaneri *S'* | ut] u *A* | continetur] patet *D* | in VIº libro] *inv B*. 16 *tantum D* | decretalium] decreti *B* | titulo] *om BS* || 98 religiosis] + domibus capitulo <ca. *S'*> religionum diuersitatem *BS*. domibus *L*. domibus *et del 4 cm. circ R*. domibus in clementinis *A* || 99 Jtem tempore] *om* item *BLS*. *add* insuper *BS'* | huius] istius *ABLRS* | generalis] fratris petri *AR*. + fratris Petri *L* | regulam] + nostram *D* | honorius] + papa *BS'* || 100 romanus] + anno domini *ABRSL* || 101 et tempore] tempore etiam *BS'*. cuius etiam tempore *D* | ipsius] istius *ABLS*. *om D* (*cf* cuius *praec*) | assumpsimus] resumpsimus *R*. reassumpsimus *AL*. fratres nostri sumpserunt *D*. fratres carmelitarum sumpserunt (assu- *S'*) *BS* | dimissis] *praem* pallijs *BS* | barratis] + auctoritate Honorij pape 4^{i} *BS'* || 102 in capitulo generali] *om A* | in monte pesulano] in Montepessu- *LS*. in m- pess. *A*. montispess. *R*. in monte pessulando *B* (d *videtur postea del*). + celebrato *BD* (*cf intra L*) | festo] + marie *ABS* | magdalene] + celebrato *L*. anno domini .1287. celebrato *BS'* (*idem D, sed* celebrato *ante* in *ponit, ut supra*) | et istud] quod *BS* || 103 confirmauit... parisius] *om A* | confirmauit postea] *inv BLRS* | postea] post *LR* | bonifacius] + papa *BS* | et^{2}] *om RL*. sub *BS* | est] que habetur *BS* | parisius] Parisiis *LD*. *om B* || 104 Jtem] et *BS* | eiusdem] istius *ABLRS* + generalis *BS'*. fratris petri *LR* | confirmauit regulam] *inv BRS* | nicolaus] nicho- *A*. honorius *B*. + papa *S'* || 105 lombardus] lum- *A*. Romanus *BD* | anno primo sui pontificatus] *inv* a. pont. suo primo *B*. a. sui pont. primo *LS'* | anno] + suo *D* | sui pontificatus] *inv R*. *om D* | sui] suo *B* | Mcc^{ij}lxxxviij] *praem* anno <+ primo *A*> domini *ABLRS* || 106

31/3 1275 in *BlC* I 34^{b}-35^{b} || 96-98 cf. Bonifacii VIII « Tenorem cuiusdam constitutionis » 5/5 1298 in *BlC* 48^{b}-49^{b}.

§ 20- 99*s* bulla in *BlC* haud invenitur, nec antiqui auctores eam umquam recoluerunt || *101s* acta huius capituli a. 1287 cf. in *ACG* I 7-14 || *103* cf. « Iustis petentium desideriis » 25/11 1295 in *BlC* I 45^{b}-46^{a} || *104s* cf. « Cum a nobis petitur » 1/7 1289 in *BlC* I 40^{b}.

< 21 > Nonus prior generalis fuit frater Raymundus de I<n>-sula, conuentus Tholose, electus in capitulo Burdegal*ensi* in pentecoste, anno Dominj Mºc^{ij}xliiij, quia frater Petrus cessit officio generalatus. Et frater Raymundus rexit tribus annis et postea cessit. Sepultus est Tholose. *f. 18'*

< 22 > Decimus prior generalis fuit frater Gerardus de Bononia, electus in capitulo Brug*ensi* anno Domini Mº⌜cc⌝xcvij. Et iste frater Gerardus fuit primus magister Ordinis nostrj. Et rexit per xx an<n>os. Sepultus est in conuentu Auinion*ensi*.

< 23 > XJ. prior generalis fuit frater Guido de Perpigniano, in sacra pagina magister, electus in capitulo Brug*ensi* in festo pentecostes anno Mºc^{iij}xviij < ... > ⌞rexit⌟ nisi per tres annos, quia per

---

uero Domini> *?* (*cf l. 85* || 108 burdegalis] *lg iuxta AL*(*S'*) || 109 Mºc^{ij}xliiij] = 1244 *B*, *sed certe lg cum ALRS* Mºc^{ij}xciiij (*cf intra l. 113*) || 110 raymundus] r *corr videtur* || 113 Mº.cc.xcvij] *V*^{1} = 1297: *post* M *ad mg refert V*^{1} *ibique* cc *lg* || 114 rexit] *cf l. 33* || 115 auinionensi] *lg cum ABS* || 117 brugensi] *lg* burdegalensi *cum cet, excepto partim A* || 118

---

colonie] Collo- *A*. + Bononiae *BS* || 107 Nonus] Decimus *BS(O)* | raymundus] rey- *S'* | isula] ins- *BLRS(O)*. yns- *A* || 108 capitulo] conuentu *R* | burdegalensi] Burdegalen. *B*. buerdeg. *R*. Burdegali *S'*. Burdegalis *AL*. + in prouincia aquitanie *BS* | pentecoste] festo pentecostes(-the- *AB*)*ABLRS* || 109 Mºc^{ij}xliiij] 1244 *B*. m.ccxciiii *SLA*(mille.^{mo}ccxciiijº.). Mºlxxxiiij *R* || 110 et frater raymundus] iste generalis *BS'*. iste *D* | rexit] + ordinem *BRS* | postea] post ea *L* | postea cessit] et renuncians demum officio *S'*. renunciauit officio (-um *D*) *BD* || 111 sepultus est] *inv D*. *praem* et *om* est *B*. qui est sepultus *S'* || 112 Decimus] Vndecimus *BS(O)* | gerardus] geraldus *AR* | bononia] + primus doctor in sacra pagina nostri ordinis *S'*. primus doctor ordinis vniversitatis parisiensis <in Un-e P-i *D*> in sacra pagina *BD* (*sed cf V l. 114*) || 113 brugensi] S. Burgensi (*ut videtur*) *B*. burgis *A*. brugis *LR*. + in penthecoste *A*. in festo pentecostes *B*(pente-)*LS* | Mºccxcvij] *AB*(1297)*S'*. Mccxciii *D*. + quia tunc frater Raymundus <Rey- *S'*> cessit *ABLRS* || 113s Et...nostri] *om BS*, *sed cf l. 16* || 114 geradus] geraldus *AR* | magister] + in theologia *L* | Et] Iste generalis *S'*. Iste frater <*om D*> gerardus *BD* | rexit] + ordinem *BS* | per xx annos] .20. annis *ABS*. + et ultra *S'* || 115 sepultus...auinion.] qui obijt Auinione et est sepultus ibidem *BS* | auinion.] -sis *A*. Avenione *L*. auinionis *R* || 116 xj.] Duodecimus *BS(O)* | frater] *om B* | guido] gwydo *B* | de perpigniano] de perpiniano *ABRSO*^{c} (i^{1} *corr*). Perpiniani *L* || 117 magister] professor *ABRS*. + egregius *BS* | electus] *post* pentheoost. *l. 118 BD*. *post* celebrato *S'* | capitulo] conuentu *R*. + generali *BS* | brugensi] Burdegalen. *BD* (-si). burdegal. *S'*. burdeg. *R*. Burdegalis *L*. burdugali *A* | festo pentecostes] penthecoste *AR*. festo penthecost. *B* || 118 anno] + domini *ABLRS* | 1318] *B*. + celebrato *BS* | <...rexit> nisi per tres annos] non rexit ordinem <*om A*> nisi per tres annos *ALR*. qui solum rexit ordinem *tantum B*. qui solum per tres annos rexit ordinem *S* | per] + dominum *BS*. *add*^{2} papam *S'*

---

§ 21- *108s* legendum est a. 1294: cf. *Annotat.* 195.
§ 22- *113* cf. *Annotat.* 196.
§ 23- *117s* cf. *Annotat.* 196s || *119s* Maioricensis 15/4 1331: cf. EUBEL

Joh<ann>em xxij nacione Canturien*sem* assu<m>ptus fuit in episcopum Maioricarum et postea fuit electus Elodien*sis*; et est sepultus in Auignione. Multa et diuersa opera composuit.

<24> XIJ^{us} prior generalis fuit frater Johannes de Olerio, conuentus Tholose, magister, et electus in Monte Pesu<lano> in pentecoste anno Domini M^{o}c^{iij}xxj; et erat absens quando fuit electus. Rexit per nouem annos; post cessit Valenci*us*^{x} in capitulo generali. Sepultus est Tholose in conuentu.

<25> XIIJ prior fuit magister Petrus de Casa, prouincie Aqui-

---

M^{o}c^{iij}xviij] = 1318 | <...> *sufficeret* <non> *iuxta ALR, cum iam* V^{c} *in mg addiderit* rexit *cum ALR, cui LR add* ordinem || 120 elodiensis] *an* elodri-?: *lg iuxta AL* || 123 magister] + in sacra pagina *L* (*cf etiam BS*), *sed V deinceps solum titulum ubique refert* || 124 M^{o}c^{iij}xxj] = 1321 || 125 rexit] *cf l. 33* | ualencius] *iuxta compendium lg* (*cf* valentin*us* *AB*: *est* va-

---

| johannem] io- *S*. + papam *BLD* || 119 nacione can-] *inv B* | cantuarien.] caturcen. *R*. Cadurcensem *L*. taruisiensem *S'*. Tarvisensem *D*. Trauucen. *B* (uu/nn *diversimode potest lg, cum et* im/mi *queat esse*) || 120 maioricarum] maiorit- *B*. maioricis *A* | et] *om AL* | fuit electus] *om BS*. fuit episcopus *LR* + in episcopum *BS* | elodien.] elodri- *V* ?. elnen. *ABR*. eluen- *S'*. Elnensem *D*. Elnensis *L* | et^{2}] *om L*. *praem* qui <*om BD*> obijt 21 die mensis <*om BD*> augusti *BS* | est sepultus] *inv L* | in] *om BD* || 121 auignione] Avenione *LR*. Avinione *AD* (*B* aue/aui- *incerte lg*) | et...aui-] *om S'* | opera] + notabilia *L* | et...composuit] *orationes inv L*: multa...composuit. Sepultus... (*om* et^{1}) | multa...composuit] *om BS*, *qui tamen sequentia addunt:* Jste vero papa Johannes <Joa- *S*> 22us anno ij^{o} <.xi. *S*> pontificatus sui <*om B*> ordinem carmelitarum parificauit minoribus et predicatoribus <*inv S'*> in omnibus gracijs <gratio. *S'*> in clementinis, tytulo de testamentis <castitate *BD*> et vltimis voluntatibus <vltimo volunt. *B*>, capitulo <*praem* et *D*> super <supra *D*> cathedram signanter contentis <*duas has voces post* clementinis *ponit S'*>. Bulla est lundonijs <Lo- *D*. london. *S'*> et in multis alijs conuentibus provincie anglicane. Jste insuper dominus Johannes <Joa- *S*> papa <*inv S*> 22us ordinauit et constituit conseruatores iurium et priuilegiorum fratrum <+ Carmelitarum *D*> extra regnum francie vbique existencium, sub <+ speciali *D*> bulla plumbea speciali <*om D*>, que est lundoniis <Lo- *D*. london. *S'*> et in multis <*om D*> alijs <*inv S'*> conuentibus || 122 xij^{us}] Terciusdecimus *BS(O)* | olerio] Alerio *ABLRSO*. + sacre pagine doctor *BS* (*cf L*) || 123 magister] *om BS* (*sed cf l. 122*) + in sacra pagina *L* | et] &c. *A*. *om BLRS* | in^{2}] *om D* | pesulano] pessu- *BLRS*. pess. *A* || 124 pentecoste] -the- *A*. festo pentecostes (penthe- *B*) *BLS* | M^{o}c^{iij}xxj] j *corr* R^{c} | et...electus] in sua absencia *BS* || 125 rexit] *praem* qui *BS*. *praem* et *R*. + ordinem *LD* | post] *AL*. postea *BS*. et *R* | ualenci*us*] valencienis *R*. ualentenis *S'*. Valencenis *LD*. valentin*us* *AB* || 126 sepultus est] *praem* et *RS'*. *inv D*. et est sepultus *bis B* | tholose] *om B* | in conuentu] *om ABS* | tholose in conuentu] *inv* in c. th.

I^{2} 323 || *120* Elnensis 27/7 1332: cf. Eubel I^{2} 235.

§ 24- *122* legendum « I. de Alerio » || *123s* cf. *ACG I* 20 || *125* cf. *ACG I* 30.

tanie, Lemouicensis, Valenci*us*^{x} electus in festo pentecostes M°c^{iij}xxx [^{x}], et rexit Ordinem xij. annis. Postea episcopus Vaysonensis.

< 26 > XIIIJ ^{us} fuit magister Petrus Raymundus de Grassa, prouincie Narbone et conuentus Caycas*one*; et fuit electus in capitulo generali Ludunj celebrato in pentecoste anno Domini M°c^{iij}xlij [^{x}], propter asu<m>pc<i>onem dominj Petri. Et rexit per xv. annos cum dimidio. Demum obij<t> et sepultus est in Monte Pesulano.

< 27 > XV ^{us} fuit magister Joannes Balisterij, conuentus Maio-

---

lencenis S', *vulgo* 'Valenciennes') || 127 prior] *cf l. 74* || 128 ualencius] *ut l. 125 lg* (*hic* valentenis *B*) | M°c^{iij}xxx] = 1330: *post* c^{iij} *V*1 *lineola* lx *expunxit* (*cf* [^{x}] *l. 129*) || 130 xiiij^{us}] + <prior generalis> ? (*cf l. 74*) || 132 M°c^{iij}xlij] = 1342: *post* M° *erasum prob* ccc^{iij} || 133 rexit] *cf l. 33*

L || 127 xiij] Quartusdecimus *BS(O)* | prior] + generalis *ABLRS* | magister] frater *ABS (cf infra)* | petrus] + magister *A* | casa] Cesa *O*. + sacre pagine doctor *BS* | aquitanie] e- *A* || 128 lemouicensis] lemonic. *S'* lemoniensen *A*. *praem* natione *L*. + conuentus *BS* | valenci*us*] valen. *R*. ualencenis *LR'*. valentenis *B*. valentin*us* *A*. Vallencensis *D*. + in Flandria *L* | electus] + quando frater Johannes de Alerio resignavit *L* | festo] *om AR* | pentecostes] pentecoste *A*(-the-)*R*. penthe- *B*. + anno domini *ABLS* | M°c^{iij}xxx] + quia tunc magister Johannes <Joa- *S*> de Alerio <de *A*. *om R*> cessit <+ tunc *A*> officio *ABRS* || 129 et] *om ALRS*. + iste *D*. Jste frater petrus generalis *BS' (cf R infra)* | ordinem] + <+ per *A*> iste frater petrus *AR (cf BS' supra)* | xij annis] per xij annos *LR*. + et *L* | postea] + fuit *BSL*. *add*2 assumptus *BS* | episcopus vaysonensis] ep- Vasionensis *L*. in episcopum ualionenem et postea in patriarcham ierosolymitanum; et est sepultus in regno cipri, in conuentu famoguste prouinciae terrae sanctae. Iste uero post mortem multis claruit miraculis *S'*. *B et D autem paulo aliter:* in episcopum Basionensem <Va- *D*> et postea in patriarcham jherosolimitanum <Jerosoly- *D*>, et est sepultus in predicta Ecclesia sua basionensi <Va- *D*> | vayson-] Bays*on* *A* || 130 xiiij^{us}] Quintusdecimus *S*. Quintus *B* (*sed in mg est bene* 15us generalis). + prior generalis *ABLRD*. generalis *S'*. *om O* | magister] frater *ABS* | raymundus] Raymundi *BRS'*. + magister *A* | grassa] grissa *A* | prouincie] p-a *B* || 131 narbone] narbonen. *B* (-sis *D*). narboit. *S'* (*an om signum compendii super* i = ni ?) | et1] *om L* | conuentus] c-u *B* | caycasone] carcassone *R*. Carcassonis *L*. carcass. *A*. cartas. *S'*. tartassu *B*. Tarsacij *D*. | et2] *om ALS* | fuit] *om S* || 132 luduni] lugduni *BLRS*. lugdun. *A* | celebrato] *post* pentecostes *L* | pentecoste] pente- (*sic A !*). festo pentecostes *B*(penthe-)*LS* || 133 et] Jste *BS*. *om L*. + generalis *BS'* | rexit] + ordinem *BLS* | per xv annos] .15. annis *BS* | per] post *L* | annos] annis *A* (*!*) || 134 demum] denum *A*. et *BS* | obijt] obit *A*. + in officio *BS* | pesulano] =*S'*. pessu- *BLRS*. pess. *A* || 115 xv^{us}] Sextusdecimus *BS*. + prior generalis *ABLRD*. generalis *S'* | magister] frater *ABLS* (*cf infra*) | johannes] ioa- *S* | balisterij] Balistarij *BLRS*. (balista. *O*).Balestarij *A*. + sacre pagine doctor *BS* | maioricarum] -*um in*

---

§ **25**- *128* cf. *ACG* I 30 || *129* episcopus Vasionensis 17/12 1341: cf. Eubel I2 517.

§ **26**- *131s* cf. *ACG* I 36 || *133* cf. § 25 l. 129.

ricarum, electus Burdeg*alis* in Natiuitate beate Marie anno Dominj M°c^{iij}lviij [x]; et non erat nisi baccalarius presentatus. Rexit Ordinem per xvj an< n >os, et sepultus est in conuentu suo.

< 28 > XVJ. fuit magister Bernardus Olerij, prouincie Cathalonie, de conuentu Minorse; et fuit electus in capitulo generali in conuentu Podij M°c^{iij}lxxij. Rexit Ordinem per octo annos. Sepultus Barchinone.

|| 135 xv^{us}] *cf l. 130* || 136 burdegalis] *lg iuxta A* || 137 M°c^{iij}lviij] = 1358: *post* M° *erasum prob* ccc^{iij} (*cf l. 132*) || 139 xvj]*cf l. 130* || 140 minorse] *prob, iuxta ABLRS'*, *lg* minor<i>se | M°c^{iij}lxxij] = 1372: *praem* <anno Domini> ? (*cf l. 85*) | sepultus] + est *cum L et V alibi* (*cf l. 53*)

---

rasura corr A^{c}. maiorit- *B* || 136 burdegalis] Burdegali *L*. Burdegalie *BD* burdegal. *S'*. burdeg. *R*. Burdugalis *A* | natiuitate] Nati. *S'* | beate] beatissime *B* || 137 et] *om R* | presentatus] + quando fuit electus *L* | et non... electus] in ipsa sua electione non fuit doctor, sed dumtaxtat bachallarius per ordinem uniuersitati praesentatus *S'*. et non erat nisi bachalarius <Bacillarius *D*> dumtaxat per ordinem vniuersitati presentatus, quando fuit electus *BD*. + Jste generalis <*om D*> constitutiones ordinis correxit, eas <easque *S'*> in volumine <-men *S*> vnico <-um *S'*. unum *D*> et <*om S'*> integro <-um *D*. *om S'*> congregando, < + quas demum *B: cf S infra*> redaxit <redegit *D*> ex commissione; quas demum <*utrumque om B: cf supra. add* in *B*> diuersa capitula generalia confirmauerunt *BS* | ordinem] *om D*. + uero *S'*. *inv* ord. vero rexit *B* || 138 per xvj annos] 16 annis *BS*. + et ultra *BS* | xvj] xv *AR* | suo] + predicto *BS* || 139 xvj] Decimus septimus *BS*. + prior generalis *ABLRS* | magister] frater *BS* (*cf infra*) | bernardus] Bernhardus *B* | olerij] -ri *A* Olensis *D*. olen. *B*. *om O*. + sacre pagine doctor *BS* | cathalonie] Cata- *A*. Catho- *B*. || 140 de] *praem* et *L* | minorse] minorise *AB*. minorisse *LRS'*(-ae). Minoricae *D* | et fuit] *om BS* || 141 podij] + anno domini *ABRS*. celebrato anno domini *L* | M°c^{iij}lxxij] 1375 *BLS*. + celebrato *BS* (*cf L supra*). *Hic tam in BS' quam in D plura de schismate et de prioribus generalibus Michaele de Bononia, Ioanne de Raude et Mattheo de Bononia usque ad utriusque obedientiae, Bononiae a. 1411 completam, compositionem interseruntur:* Cuius tempore <tempore ipsius *D*> incepit scisma <+ in ordine propter uniuersale scisma *S'*> in ecclesia dei inceptum <*om B*> anno domini <*om B*> .m.ccclxxviii. <1278 *B*> inter summos pontifices, videlicet vrbanum sextum, cui <+ obedierunt seu *B*> obediebant ytalia, Almania <ale- *S*. + et gallia *B*^{t}, *postea* gallia *del B*^{c}>, anglia et alia multa regna, et clementem septimum, cui obediebant gallia, cathalonia, hyspania <hi- *S*> et alia multa regna: quem quidem Clementem <clae- *S'*> insequebatur <seq- *D*> predictus magister Bernhardus <bernadus *S'*. Bernar- *D*> quasi immediate post capitulum generale celebratum anno domini 1379 in conuentu brugensi <*om S'*>. Propter quod predictus vrbanus sextus ipsum magistrum Berhardum <bernard- *S*> ab officio absoluit generalatus <*inv S'*>, constituens reuerendum magistrum fratrem michaelem de Bononia in ordinis vicarium generalem, qui in capitulo generali, anno domini 1381. in festo penthecostes <pente- *S*> in conuentu berone <ue- *S*> provincie bononie celebrato, in priorem generalem fuit electus. Qui vero <*om S*> quinque annis rexit ordinem <*inv et mutat* quique ferme rex. ord. quinque a. *S'*> in sua obe-

---

§ 27- *136s* cf. *ACG* I 47 et *Annotat.* 199.
§ 28- *140s* legendum a. 1375 cum *ACG* I 71 et *Annotat.* 200.

< 29 > XVIJ. fuit magister Raymundus Baquerij, prouincie Narbone, conuentus Viter.^{x}, qui fuit electus in capitulo Auinione anno Dominj M^{o}c^{iiij}lxxxiiij. Rexit Ordinem annis 4^{or}, mensibus 4^{or} et diebus x. Sepultus est in Pirpigniano.

< 30 > XVIIJ. fuit magister Johannes Grossi, conuentus Appa-

? || 143 xvij] *cf l. 130* || 144 viter.] *compendium est pro* viterum *V: cf* biterij *A et* biterris *R* | auinione] *substantivum iuxta BS et V l. 148* (perpinianj) || 145 M^{o}c^{iiij}lxxxiiij] = 1384 || 147 xviij] *cf l. 130* || 149

---

diencia. Quem dominus (demum S′: *forte melius*) sepedictus <praedictus D> papa <*om D*> vrbanus ab officio absoluit generalatus <*inv* S >, constituens fratrem magistrum <*inv* S′> Johannem <ioa- S> Rayde <Raude *D*. de Rachde S′> de <*om D*> provincia <-ae *D*> lumbardie <lom- S> in ordinis vicarium generalem; qui in generali capitulo Anno domini 1387. in festo penthecostes <pente- S. + celebrato S′> in conuentu brixie, provincie lumbardie <Lo- *D*>, celebrato <*om S′*>, in priorem generalem fuit electus. Qui <quique S > 18 quasi annis ordinem in obediencia sua <*om D*> rexit. In officio <in officio Demum... *B*. et officio. Demum... *D*> demum ab <a *D*> hac <*om D*> luce decedens in mediolano <meum S′. decedens *post* meum S′>, in conuentu nostro <in c. n. mediolanensi S′> satis honorifice est sepultus. Cui successit frater magister <*inv* S′> Matheus <Mattae- *D*> de Bononia eiusdem provincie, qui in capitulo generali, in festo penthecostes <pente- S> anno domini 1405 <1045 *D*. m.cccc.l. S′> in conuentu Bononie celebrato, in priorem generalem fuit electus: qui <quique S′> ordinem in <*om B*> sua obediencia fere vj annis <*inv* S> rexit. Tempore vero cuius <*inv* Cuius u.t. S′. cuius] istius *D*>, propter <*om B*> vniuersalem ecclesie vnionem in consilio <conci- *D*> generali pisis <py- S′> celebrato <*om S′*> anno domini 1410 <1409 *D*. + solemniter celebrato S′>, facta est vnio in ordine utriusque obediencie, videlicet magistri michaelis de Bononia et magistri Bernhardi <berna- S> olerij <A- *B*> predictorum <videlicet...pre. *om D*>. *Item in O praedicti priores generales Urbanistarum inserti sunt:* Michael. Johannes rade. Matheus de bononia *Hinc in S aeque ac in O series auctior occurrit, ut infra ad singulos priores intra parentheses animadvertetur* | rexit] *praem* qui quidem sepedictus <*om S′*> magister Bernhardus <berna- S′> regnantibus vnione et scismate *BS′*. dictus magister Bernardus sub unione et schismate *D* | per octo annos] 8 annis *BS* || 141s sepultus barchinone] *om BS. praem* et *R. inserit* est *AL* | barchi-] Barci- *L*. Barchin. *A* || 142 xvij] (20as *O*. 21us *BS*). Cui successit *BS*. + prior generalis *LR* | magister] *praem* frater *BD. add.* frater *S′* | raymundus] Rey- *S′*. Johannes *A* | baquerij] *O*. Vaquerii *LRD*. vaqueri *A* | narbone] Norbonen. *BS′*. -sis *R* || 143 conuentus viter.] *om BS* | viter.] biterris *R*. biterij *A*. Baeterrensis *L* | qui] *om AL* | capitulo] + generali *LR* (*cf BS*). + celebrato *L* (*cf BS*) | auinion.] Ave- *L*. aujnionen. *A* || 144s qui...Mc^{iiij}lxxxviij] qui in <*om D*> capitulo generali, anno domini 1384 auinione celebrato, in priorem generalem electus est *BS* || 145 M^{o}c^{iiij}lxxxviij] Mccclxxxiiii *LA* (*cf BS*). + in festo Pentecostes die xxix maii *L* | rexit] *post* annis *S′* | ordinem] + in sua obediencia *BS* | annis 4^{or}] *inv BS* | mensibus 4^{or}] *om R. inv B* | et] *om R* || 146 diebus x] *inv AL*. decem dies *S′*. decem diebus *BD*. x dies *R* | sepultus...perpigniano] *om BS* | sepultus *praem* et *R* | in] *om ALR* | pirpigniano] perpiniano *R*. Pe-i *L*. periniano *A* (*!*) || 147 xviij fuit] Cui successit *BS* | xviij] + prior generalis *ALR* | magister] frater *D*. + frater *BS′* | Johannes] ioa- S | grossi] Grossy *S′*. Grorsy (*?*) *A*. + prouincie tholose *BLS* | conuentus appamiarum] *praem* et *LS′*. *inv* ap-

---

§ **29**- *144s* cf. *Annotat.* 200 et Grossi[1] 237.

miarum. Fuit electus in capitulo Perpinianj in Natiuitate beate Marie, in primo anno sui m< a >gisterij, anno M^{o}c^{iij}8mo9. Rexit Ordinem annis xlj.

< 31 > XIX^{us} fuit [^{x}] Bartholomeus Rochalli conuentus Tho-

M^{o}c^{iij}8mo9] = 1389 || 151 xix^{us}] *cf l. 130* | [^{x}] magister Johannes Faci conuentus Auinionen*sis*, electus in capitulo rauisso *exp* V^{2}, *id est initium no-*

pannarum conuentus S' | 148 fuit] *praem* et *ALR* | capitulo] + generali *LR* (*cf BS*). + celebrato in conventu *L* (*cf BS*) | perpiniani] perpenna*m* S'. + prouincie cathalonie *BS* | natiuitate] festo natiuitatis *BS* || 148s fuit... M^{o}c^{iij}89] *inv et mutant:* qui in primo anno sui magisterij in generali capitulo, anno domini 1389 in festo natiuitatis beate marie in conuentu perpiniani <perpenna*m* S'>, provincie catholonie <catha- S>, celebrato, in priorem generalem fuit electus *BS* || 149 anno^{2}] + domini *ABLRS* | rexit] *A. praem* et *D.* quique *BS'* | ordinem] + in sua obediencia *BS* || 150 annis] *om A* | annis xli] xxij annis *BS*. + et ultra *BS'* (*attamen, in sequenti notitia, ordinem post unionem idem 20 annos rexisse dicitur*). *Hic, tam in BS' quam in D, priorum generalium series desinit; notitia autem de Ioanne Grossi latius producitur:* Demum vero, vt vna <*om D*> ex vtraque <+ parte *D*> iam dicta <+ una *D*> obediencia iam <*om S'*> fieret <*inv D*>, dominus papa Johannes <ioa- S> 23. post celebracionem consilij <Conc- *D*> predicti <dicti *D*> pysani <*om S'*. Pi- *D*> Magistros fratrem matheum de Bononia et <+ ioannem S'> grossi <*inv et mutat S'*: magistrum fr. ioannem grossi et magistrum fr. math. de bon.> generales predictos cum suis provincialibus ceterisque fratribus eis adherentibus <prov...adh. *om S* > ad <in *D*> vnum capitulum <*om B*> generale conuocauit. Quod ex ordinacione ipsius summi pontificis Johannis <ioa- S> 23 <xxii S'>, anno domini M^{o}cccc^{o}xi <mccccii S'. 1411 *D*>, <+ in S> dominica 2^{a} post pascha <pasca S'>, in qua cantatur ewangelium Ego sum pastor bonus <+ uidelicet .vi. Idus Aprilis S'>, in conuentu Bononie rite atque canonice celebrato, ibique vtroque generali officium <-o S> resignante, sepedictus <dictus *D*> magister frater <*om S'*> Johannes <ioa- S> grossi <-y S'> in priorem generalem tocius ordinis ab utraque obediencia vnanimiter et concorditer fuit electus; qui postea rexit totum orlinem multis <*om S*> annis <+ 20 *D*> in sua obediencia <*om S'*>. *Quae sequuntur, in S' signo paragraphi praenotantur:* Jste vero generalis ordinem ampliauit in decem conuentibus, quos in partibus gallie in propria persona recepit, et in duabus prouincijs, quarum vna Thurona <-nia S>, que est in partibus Francie <*sententiam om S'*>, et (*om D*) altera est in partibus Almanie <ale- S>, que Bohemia <-ma *D*> appellatur <nuncupatur *B*>. *Hic desinit S', prosequentibus BD:* Et quia, ut prefertur, dominus papa Johannes <Joa- *D. om W*> xxij^{us} constituit conseruatores priuilegiorum et iurium fratrum ordinis <*inv D*> extra regnum Francie vbique existencium, iste magister frater Johannes <Joa- *D*> grossi generalis <*om D*> a domino papa Johanne <Joa- *D*. -es *W*> xxiij^{o} consimiles <*sic lego ex compendio:* Consiliarios *D*> conseruatores pro fratribus regni francie impetrauit sub bulla plumbea speciali, que tholose et in alijs conuentibus ordinis habetur. *Tandem hic in B et D conclusio Viridarii, qua S' et V carent, apte ponitur:* Quem celestis agricola, per intercessionem sue genitricis gloriosissime <*inv* gl. s. g. *D*> virginis <*om D*> marie, cuius speciali tytulo <-is tituto *W*> idem ordo specialiter insignitur, taliter in viridario mundiali faciat pullulare, ut in eterno viridario, cuius muri sunt, ut prefertur, inexpugnabiles, possit <-int *D*. -ins *W*> flores immarcessibiles finaliter congregari. Amen *BD*. + Explicit tractatus de origine ordinis Carmelitarum *B* || 151 xix^{us}] + prior generalis *LR* | fuit] *praem* qui *L* + magister *AR* | rochalli] Roca *A*. de roquali *L*(-illi)*R* | conuentus]

§ 30- *148s* cf. *Annotat.* 200 et Baleum in *MHC* 255.

lose. Fuit electus in capitulo Nannaten*si* anno Dominj M°c^{iiij}30 in festo pentecostes. Rexit Ordinem annis 4^{or}; et assu<m>ptus fuit in episcopum Marsiliensem, tempore Concilij Basillien*sis* et Eugenij 4^{i}.

< 32 > XX^{us} fuit magister Johannes Faci, conuentus Auignio*nensis*, electus in capitulo Rauespurgen*si*, in festo pentecostes anno Dominj M°c^{iiij}xxxiiij. In cuius eleccione omnes gremiales acceperunt Corpus Christi. Tandem assu< m >ptus in episcopum Regensem in Prouincia.

< 33 > XXJ. R.^{dus} magister Johannes Soret conuentus Cadomen*sis* prouincie Francie, electus in capitulo Auinion*ensi* M°c^{iiij}lj, sub cuius obedientia ad presens totus ordo consistit.

---

titiae l. 156s || 152 nannatensi] *lg iuxta AL* | M°c^{iiij}30] = 1430 || 156 xx^{us}] *cf l. 130* | auignionensis] -onis *L* || 157 rau-] Ravenspurgensi *L* || 158 M°^{iiij}xxxiiij] = 1434: *post* ciiij *exp* xliiij *V*^{2} || 159 assumptus] + <fuit> *? cf l. 153* || 161 xxj] + <prior generalis fuit> *iuxta l. 130, vel saltem* <fuit> *?* | johannes] h *incertum ob compendium* || 162 auinionensi *lg iuxta l. 157* | M°c^{iiij}lj] = 1451: *praem* <anno Domini> *?* (*cf l. 85*) || 163 sub...consistit] *del V*^{3}, *qui in litura duas seq notitias addidit* || 165 xxij]

---

proujncie *A* || 152 fuit^2] *praem* et *R* | capitulo] conuentu *A.* + generali *LR*. *add*^{2} celebrato in conventu *L* | nannaten.] nanen. *R.* Nanetensi *L.* ananaten. *A.* + provincie Turonie *AL.* in quo cessit reuerendus magister iohannes grossi *R.* *add*^{2} in festo penthecoste *A* | M°c^{iiij}30] + die sexta mensis Junii, qua die cessit officio magister Joannes Grossi *L* || 152s in festo pentecostes] *om LRA* (*cf supra*) || 153 rexit ordinem] occupavit officium *L. praem* et *AR.* | 4^{or}] + minus xxi diebus *L* | et] *om L* || 153-155 annis...4^{i}] *om R* | 4^{or}....4^{i}] *tantum* fuit factus episcopus *et praec spatium vacuum 2 cm. A* || 154 in episcopum] ad episcopatum *L* | marsiliensem] Massi- *L* || 154s tempore...4^{i}] *om L* || 156 xx^{us}] Ujcessim*us in textu, sed* El diez y nueue *in versione A.* + generalis *ALR* | faci] facti *A.* fassy *R.* (*seq spatium vacuum circ 4 cm.*). Phase *O* | conuentus] proujncia *A* | auignionensis] auinion. *R.* Avenionis *L.* proujncie *A* || 157 electus] *praem* et fuit *R.* qui fuit *R.* qui fuit *L.* fuit *A* | capitulo] + generali in conuentu *LR* | rauespurgen.] Ravenspurgensi *L.* + provincie Alemanie superioris *L.* tempore consilij basiliensis *R* || 157-160 capitulo...prouincia] in conuentu anno domini mill.^{mo}cccc. y rigio la orden <*seq spatium vacuum 2 cm.*> fue hecho obispo (*in versione eadem verba hispanica*) *A* || 158 M°c^{iiij}xxxiiij] M°ccccxxxiiij *LR.* + die xv mensis maii *L. Hic desinit L* || 158s In...christi] *om R.* + rexitque ordinem annis xvj *R* || 159 tandem] postmodum *R* || 159s regensem in prouincia] *om R* || 161 xxj] + prior generalis fuit *R* | reuerendus] *om R* || 162 prouincie francie] *om R* | electus] *praem* et fuit *R* | capitulo] + generali *R* || 162s M°...consistit] *om R. Hic desinit R**: *notitias* § *33 scripsit*

---

§ **31**- *152s* cf. *ACG* I 173 || *153-155* episcopus Massiliensis 2/9 1433: cf. Eubel II^2 187.

§ **32**- *157s* cf. *ACG* I 179 || *158s* in *ACG* I 179-188 non invenitur mentio, sed solum ap. Baleum in *MHC* 258 || *159s* episcopus Regensis (Riez) 16/3 1450: cf. Eubel II^2 222.

§ **33**- *162* cf. *ACG* I 220s.

< Pars additicia >

< 34 > XXIJ. fuit R.^{mus} .... [^{x}] doctor eximius magister Christoforus de Brixia, ⌜natione Lonbardus, fuit⌝ electus in conuentus Astens*i* in festo pentecostes anno Dominj 1472, tempore Sixti pape iiij. Qui rexit Ordinem annis viiij, confecitque sua uirtute Maria Magna priuilegiorum et indulgentiarum Ordinis. Sepultus Rome.

< 35 > XXIIJ. fuit magister Pontius, natione Aquensis, electus in capitulo Auin<i>one celebrato millesimo 482. Qui bullam vniformictatis habitus impetrauit. Rexit Ordinem < .... >.

---

cf l. 130 | R.^{mus}] *vox sequitur, quam partim tantum legimus:* ...ium (*? forte* Artium *?*) | [^{x}] et theologie *exp* V^3 || 166 nacione lonbardus] *inter lin lc expuncti* conuentus V^3 || 169 sepultus] + <est> *?* (*cf l.* 53) || 171 xxiij] *cf l. 130.*

R^2, ∫ 34 autem ac sequentem R^3, ut in Intr. 7, a 4 dictum est. || 165 xxij] + prior generalis *R* | R.^{mus}...eximius] *om R* || 166 brixia...lonbardus] martigone conuentus brixien. *R* | fuit] *praem* et *R* | conuentu] capitulo *R* || 167 asten.] astensi *R* | in festo pentecostes] *om R* | domini] *om R* || 167-170 tempore...rome] *om R* || 171 xxiij] + prior generalis *R* | poncius] + Raynaudi *R* | natione] conuentus *R* | aquensis] .....on. *? R* | electus] *praem* et fuit *R* || 172 celebrato] *om R.* + anno *R* || 172s qui... ordinem] *om R. Hic notitiam addit R:* 24us prior generalis Magister petrus terrasse. Et fuit electus in capitulo placencie celebrato Anno 1503. *Desinit R.*

Codicis O (Laud. 722 f. 116'), cuius Viridarium post notitiam de Brocardo abrupte desinit, appendicem seriem 22 priorum generalium seriem praebentem hic inserendam censuimus, quippe quae tempore Johannis Faci confecta videatur, quam Introductio n. 7,b 4 uberius prosequitur: Nota quod fuerunt xx.2°. generales a primo inclusiue vsque ad Annum domini M^{m}CCC^{m}.2^{m}8^{m}. inclusiue, quorum nomina sunt: Bertoldus. Brocardus. Cirillus. Bertoldus nacione lunbardus. Alanus nacione brito. Symon Stok nacione Anglicus. Nicolaus nacione gallicus. Radulphus nacione Almannus. et sepultus al*nevyci* <*?*>. Petrus de ammiliano <*annu- ?*> nacione rutimensis <*-nien- ?*>. Raymundus de insula. Gerardus de bononia. Guido de perpiniano. Johannes de alerio. Petrus de Cesa. Johannes de Balistar*io*. Bernardus. Michael. Johannes rade. Matheus de bononia. Raymundus baquerij. Johannes Grossy <*?*>. Johannes Phase (*punctum inter duas voces O*).

---

§ 34- *166s* cf. *ACG* I 251 || *168s* « Maria Magna » sunt duae bullae Sixti IV, utraque incipiens « Dum attenta meditatione », quarum prior tantum « Mare Magnum » appellari consuevit: prior 28/11 1476 legitur in *BIC* I 319^{b}-346^{a}, et altera 1/4 1477 in *BIC* I 346^{a}-349^{b}, pro quibus in capitulo generali Brixiensi a. 1478 impositae sunt « Taxae extraordinariae pro impetratione Maris Magni Privilegiorum, Indulgentiarum... » (*ACG* I 264).

§ 35- *171s* cf. *ACG* I 280 || *172s* cf. bullam Sixti IV « Ad hoc divina miseratio » 12/4 1483 in *BIC* I 376^{a}-378^{a}: controversiam scite prosecutus est L. Saggi, *La Congregazione Mantovana dei Carmelitani...* (Roma 1954) 98-106.